

Ankestyrelsens

Analyse af det danske adoptionssystem

Delundersøgelse 2: Voksne adopteredes oplevelse af at
være adopteret og behov for støtte

September 2014

Ankestyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	1
1 Resumé	3
1.1 Fokus for undersøgelsen og begrebsafklaring	3
1.1.1 Centrale begreber forbundet med rapportens tilgang til trivsel og åbenhed	3
1.1.2 Rapportens struktur	4
1.2 Hovedkonklusioner og øvrige resultater	4
1.2.1 Hovedkonklusioner	5
1.2.2 Øvrige resultater	7
1.3 Undersøgelsen bør læses med forbehold	10
1.4 Datagrundlag	11
2 Oplevelse af generel trivsel og støttebehov blandt voksne adopterede	12
2.1 Generel trivsel	13
2.1.1 Fysisk og psykisk helbred samt selvopfattelse	13
2.1.2 Brug af social støtte fra familie, venner og professionelle	17
2.1.3 Livsbegivenheder, herunder oplevelsen af at blive mobbet og at være udsat for forskelsbehandling	23
2.2 Erfaringer med at være adopteret og samt holdning til adoption	28
2.2.1 Erfaringer med at være adopteret	28
2.2.2 Holdning til dit oprindelsesland og andre personer, der er adopteret	34
3 Oplevelse af åbenhed til den biologiske familie blandt adoptanter og adopterede	41
3.1 Viden, kontakt og samvær i forhold til den biologiske familie	42
3.1.1 Viden om den biologiske familie	42
3.1.2 Kontakten med den biologiske familie	45
3.1.3 Samværet med den biologiske familie	53
3.1.4 Dialog om åbenhed i forhold til den biologiske familie	57
3.1.5 Adoptanternes oplevelse af åbenhed over for barnets biologiske familie	60
Bilag 1 Metode	66
Bilag 2 Fakta om undersøgelsens adopterede	72

Forord

I juni 2013 nedsatte den daværende Social-, Børne- og Integrationsminister en arbejdsgruppe, der fik til opgave at foretage en helhedsorienteret gennemgang af det danske adoptionssystem med henblik på at vurdere, om systemet er organiseret på en tidssvarende og relevant måde. Det vil sige en vurdering af om systemet er organiseret på en måde, som understøtter etisk forsvarlige adoptioner til børnenes bedste. Arbejdsgruppen har på den baggrund fundet det relevant, at der udarbejdes en analyse omhandlende de oplevelser og erfaringer, som adoptanterne og de adopterede har gjort sig med henholdsvis det at adoptere og det at være adopteret.

Ankestyrelsen har herefter gennemført en spørgeskemaundersøgelse i foråret 2014, der omfatter bidrag fra adoptivforældre eller kommende adoptivforældre (adoptanter) og voksne adopterede forbundet med internationale og nationale anonyme fremmedadoptioner, hvor adoptanterne ikke har en forudgående relation til den adopterede. I alt 2.303 respondenter har deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsens afgrænsning i forhold til respondentgrupper og metodiske tilgang har løbende været drøftet med arbejdsgruppen.

Undersøgelsen belyser tre temaer. For det første oplevelsen af adoptionsprocessen og tiden efter adoptionen set fra adoptanternes perspektiv. For det andet de adopteredes trivsel og syn på adoption. For det tredje adoptanternes og de adopteredes erfaringer med åbenhed i relation til de biologiske forældre. Undersøgelsen behandler disse tre temaer i to delundersøgelser:

Delundersøgelse 1: Adoptanternes oplevelser og erfaringer med adoptionsprocessen. Herunder oplevelsen af godkendelsesprocessen, ventetiden og tiden efter hjemtagelsen samt støttebehov før og efter adoptionen.

Delundersøgelse 2: De adopteredes trivsel og syn på adoption samt adoptanternes og de adopteredes syn på åbenhed

Undersøgelsen belyser det danske adoptionssystem fra adoptivforældrenes og voksne adoptivbørns perspektiv og kan med fordel læses samlet for at få et helhedsbillede af adoptionssystemet set fra "brugerperspektivet". Undersøgelsen indgår i den samlede helhedsanalyse af det danske adoptionssystem sammen med undersøgelserne "Helhedsanalyse af det danske adoptionssystem – de strukturelle rammer og tilsynet" (Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, 2014) og "Åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebarn" (Ankestyrelsen, 2014).

Denne rapport omhandler delundersøgelse 2, hvor der redegøres for de adopteredes trivsel og syn på adoption samt adoptanternes og de adopteredes syn på åbenhed.

Ankestyrelsen vil gerne takke alle de adoptanter og ansøgere, som har givet sig tid til at besvare skemaet, og de adoptanter og adopterede, der i opstartsfasen gav sig tid at lade sig interviewe.

1 Resumé

1.1 Fokus for undersøgelsen og begrebsafklaring

Formålet med denne delundersøgelse er dels at belyse voksne adopteredes trivsel og behov for professionel støtte og rådgivning og dels at belyse åbenhed i forhold til den biologiske familie blandt både adoptanter og adopterede.

I undersøgelsen indgår adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1979-80 eller 1994-95, og voksne adopterede fra årgangene 1979-80 og 1994-95. Der er tale om både internationale og nationale fremmedadoptioner. Samtlige deltagere i undersøgelsen er blevet bedt om at besvare et spørgeskema. Derudover er der gennemført interviews med i alt fire voksne adopterede.

1.1.1 Centrale begreber forbundet med rapportens tilgang til trivsel og åbenhed

De adopteredes trivsel belyses ved hjælp af tematiserede spørgsmål om følgende:

- Fysisk og psykisk helbred
- Selvopfattelse
- Erfaringer med social støtte fra både familie, venner og professionelle
- Forekomsten af mobning og forskelsbehandling samt særlige livsbegivenheder

Belysningen af professionel støtte og rådgivning tager udgangspunkt i omfanget af de adopteredes behov for støtte og rådgivning og de typer af støtte, som de adopterede opsøger. De adopteredes holdning til og erfaringer med adoption og syn på adoptionsprocessen belyses også.

Begrebet åbenhed anvendes som viden om, kontakt til og samvær med den biologiske familie. Åbenhed til den biologiske familie er tidligere undersøgt i Ankestyrelsens undersøgelse af åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebørn (2014). I undersøgelsen blev adoptanter fra henholdsvis 2006 og 2011 bedt om at oplyse omfanget af viden om, kontakt til og samvær med deres barns biologiske familie. I denne undersøgelse er belysningen af åbenhed til den biologiske familie derfor primært afgrænset til adoptanternes dialog med deres børn om den biologiske familie samt børnenes opfattelse af at være adopteret.

En præcisering af begrebet åbenhed omfatter følgende:

- Med viden menes informationer som gennem tiden formidles om den biologiske familie samt årsagen til at adoptionen fandt sted.
- Med kontakt forstås, at der over tid sker en udveksling af eksempelvis fotografier, baggrundsinformationer eller opdateringer i forhold til den biologiske familie. Kontakten indebærer ikke personlige møder.
- Med samvær forstås, at der over tid forekommer personlige møder med den biologiske familie.

1.1.2 Rapportens struktur

Kapitlet 2 omhandler:

- Generel trivsel blandt de adopterede.
- De adopteredes holdning til adoption og erfaringer med selv at være adopteret.

Kapitlet 3 omhandler:

- Viden blandt adopterede om biologisk familie.
- Kontakt blandt adopterede til biologisk familie.
- Samvær blandt adopterede med biologisk familie.
- Dialog blandt både adoptanter og adopterede om åbenhed i forhold til biologisk familie.

1.2 Hovedkonklusioner og øvrige resultater

Hovedkonklusionerne omfatter undersøgelsens overordnede og mere generelle resultater i forhold til at beskrive de adopteredes holdning til adoption; trivsel blandt de adopterede; de adopteredes behov for professionel støtte og rådgivning samt de adopteredes oplevelse af åbenhed til den biologiske familie. De øvrige resultater, som ses i næste afsnit, har til hensigt at understøtte og nuancere hovedkonklusionerne. Hovedkonklusionerne og de øvrige resultater udgør stort set undersøgelsens samlede resultater.

1.2.1 Hovedkonklusioner

Udbredt positiv holdning blandt de adopterede til adoption og til at være blevet adopteret

Stort set alle de adopterede er tilfredse med, at de er adopteret. Lige så stor en andel mener, at det at være adopteret er positivt:

- 98 procent af de adopterede er i nogen eller i høj grad samlet set tilfredse med, at de er blevet adopteret.
- 83 procent af de adopterede mener, at der i nogen eller i høj grad er mange positive sider ved at være adopteret.

Positivt billede af trivsel blandt de adopterede

Overordnet set tegner undersøgelsen et positivt billede af de adopteredes trivsel i forhold til helbred, social støtte og selvopfattelse:

- 84 procent af de adopterede vurderer deres helbred som godt eller meget godt.
- 89 procent af de adopterede har som barn enten altid, næsten altid eller ofte oplevet, at der var nogen, der hjalp og støttede dem, når de havde brug for det.
- Generelt har de adopterede en positiv selvopfattelse. 91 procent af de adopterede oplyser, at de enten er enige eller meget enige i udsagnet: *"Du synes, at du er et menneske af værdi, i det mindste lige så værdifuldt som andre mennesker"*.

Mindre positivt billede knyttet til mobning og forskelsbehandling blandt de adopterede

Undersøgelsen tegner et mindre positivt billede af trivsel blandt de adopterede, når det drejer sig om forekomsten af mobning og forskelsbehandling:

- 52 procent af de adopterede er aldrig blevet mobbet i skolen. 31 procent er sjældent blevet mobbet, mens 14 procent af de adopterede ofte har oplevet at blive mobbet.
- 18 procent af de adopterede oplyser, at de har været udsat for gentagen ydmygelse og mobning.
- Ni procent har enten mange gange eller nogle gange inden for de sidste seks måneder oplevet at blive forskelsbehandlet. Otte procent har oplevet at blive forskelsbehandlet en enkelt gang inden for de sidste seks måneder. Ifølge de adopterede kan dette relateres til de adopteredes etniske baggrund (75 procent) og de adopteredes udseende (70 procent).

En mindre andel af de adopterede har opsøgt professionel støtte og rådgivning

Det er en mindre andel af de adopterede på tværs af årgangene 1979-80-94-95 som gennem tiden har opsøgt professionel støtte og rådgivning:

- 30 procent blandt de adopterede fra 1979-80 og 28 procent blandt de adopterede fra 1994-95 har opsøgt professionel støtte og rådgivning.
- 78 procent af de adopterede, som har søgt rådgivning, har opsøgt psykologfaglig støtte, mens 39 procent har opsøgt egen læge.

Åbenhed til biologisk familie i form af viden, kontakt og samvær er ikke særligt udbredt blandt de adopterede

En stor del af de adopterede har en vis viden om deres biologiske familie. En mindre del har kontakt til eller samvær med deres biologiske familie:

- 43 procent af de adopterede har viden. Blot otte procent og fire procent af de adopterede har henholdsvis kontakt og samvær.

Dette resultat skal ses i lyset af, at der forekommer mange hittebørn blandt de adopterede. Statistikken skal også ses i lyset af, at adoption som udgangspunkt medfører anonymitet mellem biologisk familie og barnet.

Manglende kontakt skyldes enten at lysten ikke er der, eller at den biologiske familie ikke kan spores

Ifølge de adopterede er der forskellige årsager til, at de ikke har kontakt til deres biologiske familie:

- 38 procent har ikke lyst til at have kontakt.
- 28 procent kan ikke spore deres biologiske familie.
- 27 procent har endnu ikke taget initiativ til at opsøge deres biologiske familie, men de overvejer det i fremtiden.

Åbenhed bidrager generelt til større forståelse af adoptionen

Til trods for at få af de adopterede har viden om deres biologiske familie, og endnu færre af de adopterede oplever kontakt og samvær, tillægger de adopterede åbenhed til den biologiske familie en stor betydning:

- Hovedparten af de adopterede, som enten har viden, kontakt eller samvær, kan i nogen eller høj grad nemmere forstå deres situation som adopteret. Det oplyser henholdsvis 70 procent i relation til viden, 74 procent i relation til kontakt og 78 procent i relation til samvær blandt de adopterede.

Generel åbenhed i forhold til opfattelse af og dialog om den biologiske familie blandt både adopterede og adoptanter

De fleste adopterede kan tale åbent med deres adoptivforældre om kendskabet til den biologiske familie. Det gør sig især gældende blandt de yngre adopterede:

- Flere blandt de adopterede i 20 års alderen fra 1994-95 oplyser, at de kan tale åbent med deres adoptivforældre (73 procent), sammenlignet med de adopterede i 30 års alderen fra 1979-80 (53 procent).

Oplevelsen af, at der er dialog omkring barnets biologiske familie, gør sig ligeledes gældende blandt adoptanterne:

- 62 procent af adoptanterne talte enten af og til, ofte eller altid med deres barn, hvis der var noget, der bekymrede barnet i forhold til kendskabet til de biologiske forældre. 28 procent af adoptanterne har svaret aldrig eller sjældent.

1.2.2 Øvrige resultater

I det følgende belyses undersøgelsens øvrige resultater knyttet til henholdsvis trivsel blandt de adopterede; de adopteredes holdning til adoption samt de adopteredes oplevelse af åbenhed til den biologiske familie. Resultaterne kan nuancere og supplere ovenstående hovedkonklusioner.

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til de adopteredes trivsel:

Få af de adopterede har en nedsat arbejdsevne eller en psykisk lidelse. Endnu færre har misbrugsproblemer:

- 85 procent af de adopterede oplever, at de slet ikke eller ikke i særlig grad har en nedsat arbejdsevne.
- En fjerdedel af de adopterede har vedvarende eller kroniske lidelser.
- 10 procent af de adopterede har en psykiske lidelse. Heraf har 9 procent fået stilet diagnosen af en læge eller psykiater.
- 92 procent af de adopterede har ikke misbrugsproblemer med alkohol. Mens 93 procent ikke har problemer med stoffer.

De adopterede har en tæt tilknytning til deres adoptivforældre:

- Flertallet af de adopterede (86 procent) karakteriserer forholdet til deres adoptivforældre som kærligt.
- For de fleste adopteredes vedkommende udgør begge adoptivforældre de primære støttepersoner. 95 procent af de adopterede oplyser, at det er deres adoptivmor, som hjælper og støtter dem. 90 procent af de adopterede oplyser dette i forhold til deres adoptivfar.
- 22 procent af de adopterede har haft et alvorligt ønske om at komme væk hjemmefra inden de blev 16 år. 7 procent er stukket af hjemmefra i et døgn eller mere.

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til de adopteredes holdning til adoption og det at være adopteret:

Der er flere blandt de adopterede i 20 års alderen, der er i netværk med andre adopterede, end der er blandt de adopterede i 30 års alderen:

- 40 procent blandt de adopterede fra 1994-95 sammenlignet med 20 procent blandt de adopterede fra 1979-80 er i netværk.
- Hovedparten af begge årgange kan i nogen eller i høj grad drage nytte af de andre adopteredes tanker og erfaringer med at være adopteret.

At blive mindet om eller selv tænke på, at man er adopteret samt at opfatte sig som anderledes, opleves overvejende som positivt:

- 62 procent af de adopterede bliver sjældent eller slet ikke mindet om af andre, at de er adopteret. 55 procent tænker sjældent eller slet ikke over, at de er adopteret.
- De fleste, som enten dagligt, ugentligt eller månedligt bliver mindet om af andre eller selv tænker på, at de er adopteret, oplever det som overvejende positivt. Dog øges andelen af dem, som har en negativ oplevelse med det at blive påmindet om eller tænke på, at de er adopteret, i takt med hyppigheden af denne oplevelse.
- Flertallet af de adopterede (63 procent) har ikke en opfattelse af, at være anderledes, fordi de er adopteret.
- De adopterede, som i nogen eller høj grad opfatter sig som anderledes, oplever det overvejende som positivt.

Det opleves overvejende negativt at skulle tilpasse sig:

- 16 procent af de adopterede oplever ofte eller altid, at de skal tilpasse sig, fordi de er adopteret. Denne oplevelse er for de fleste negativ. I overensstemmelse hermed, er det for flertallet af dem, der sjældent eller aldrig har denne oplevelse, positivt ikke at have denne oplevelse.

Næsten alle de adopterede (98 procent) er af den opfattelse, at adoption er en god løsning i de situationer, hvor barnet af den ene eller den anden grund står uden sine biologiske forældre. Samtidig har godt halvdelen af de adopterede den holdning, at modtagerlandet skal hjælpe det land, som barnet kommer fra i stedet for. Der er næsten lige mange af de adopterede, som ønsker at adoptere (45 procent), som der måske eller ikke ønsker at adoptere (43 procent).

35 procent af de adopterede har været på ferie i det land, som han/hun er adopteret fra. 9 procent har overvejet at flytte tilbage

Næsten alle de adopterede (99 procent) vægter i nogen eller høj grad personlige ressourcer til at tage sig af barnet, når adoptanter skal godkendes til adoption. Adoptanternes helbred, samliv, økonomi og alder vægtes i nogen eller høj grad lige så højt:

- 96 procent af de adopterede vægter adoptanternes helbred.
- 92 procent af de adopterede vægter adoptanternes samliv.

- 82 procent af de adopterede vægter adoptanternes økonomi.
- 78 procent af de adopterede vægter adoptanternes alder.

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til åbenhed i relation til de biologiske forældre:

De fleste adopterede ved, hvorfor de blev bortadopteret. Det er især viden om, hvorfor de biologiske forældre valgte at bortadoptere deres barn, som de adopterede har oplysninger om. Færre af de adopterede har viden om deres biologiske søskende og de biologiske forældres sociale situation:

- 74 procent af de adopterede har oplysninger om, hvorfor de blev bortadopteret.
- 50 procent af de adopterede har oplysninger om deres biologiske søskende.
- 47 procent har oplysninger om de biologiske forældres sociale situation.

Generel tilfredshed med oplysninger blandt de adopterede, som har oplysninger:

- 72 procent er tilfredse med oplysningerne om deres biologiske familie.

I de fleste tilfælde har adoptivforældrene formidlet oplysningerne:

- 64 procent af de adopterede har primært fået viden om deres biologiske familie via deres adoptivforældre. 53 procent af de adopterede har fået oplysningerne ved at læse deres adoptionssag.

Forholdsvis mange af de adopterede, der ingen oplysninger har om deres biologiske familie, savner oplysninger:

- 39 procent savner oplysninger om deres biologiske familie.

Kontakten til den biologiske familie opleves som positiv og de fleste adopterede ønsker at fortsætte samværet. De adopterede forholder sig positive til kontakten til den biologiske familie – også når der er tale om samvær:

- 67 procent af de oplever kontakten som positiv eller meget positiv.
- 85 procent af de adopterede, der har indledt et samvær med deres biologiske forældre, er fortsat lige så nysgerrige efter at have samvær med deres biologiske familie, som de var i starten.

Det er især de adopterede selv, der har taget initiativ til at kontakte deres biologiske familie (52 procent). 31 procent af de adopterede har opnået kontakt til deres biologiske familie via deres adoptivforældre. For 19 procent af de adopterede, er det den biologiske familie, som har taget kontakt. Det er især biologiske søskende (76 procent) eller den biologiske mor (59 procent), der er kontakt til.

Oftest sker kontakten til den biologiske familie en gang om måneden eller flere gange om måneden, hvilket i begge tilfælde oplyses af 19 procent af de adopterede. Hyppigst foregår kontakten via sociale medier (69 procent) eller per mail (45 procent).

Blandt de få adopterede (4 procent svarende til i alt 33 adopterede), som oplever samvær med deres biologiske familie, foregår samværet særligt med biologiske søskende

(88 procent) og den biologiske mor (52 procent). Hyppigst sker samværet sjældnere end en gang om året (61 procent). Det er normalt de adopterede selv, der tager initiativ til samværet (97 procent).

Der er flere blandt de adopterede fra 1994-95 (52 procent) end blandt de adopterede fra 1979-80 (39 procent) for hvem kendskabet til den biologiske familie har betydning for tilknytningen til deres adoptivforældre.

Så godt som ingen af de adopterede har samvittighedsmæssige problemer med, at de ikke er hos deres biologiske familie. En tilsvarende andel af de adopterede oplyser dette:

- 91 procent af de adopterede har ikke samvittighedsmæssige problemer, mens 94 procent af adoptanterne har samme oplevelse.

Blandt adoptanterne fra 1979-80 og 1994-95 er der blot 35 (3 procent), der oplyser, at deres barn havde kontakt til sine biologiske forældre. Flertallet oplevede kontakten som positiv eller meget positiv (54 procent). Mens 37 procent oplevede kontakten både som positiv og negativ.

Der er generelt åbenhed blandt adoptanterne i forhold til omtale barnets biologiske familie, eller det at barnet ser anderledes ud:

- 62 procent af adoptanterne har enten af og til, ofte eller altid oplevet, at de talte med deres barn, hvis der var noget, der bekymrede barnet i forhold til kendskabet til de biologiske forældre.
- 76 procent har enten af og til, ofte eller altid været opmærksomme på at tale med deres barn om, hvordan det er at vokse op og se anderledes ud.
- Godt halvdelen af adoptanterne (54 procent) har talt med andre om deres barns biologiske forældre.

71 procent af de i alt 1039 adoptanter fra 1979-80 og 1994-95 oplevede, at deres barn enten aldrig eller sjældent havde behov for at tale med dem om de biologiske forældre.

1.3 Undersøgelsen bør læses med forbehold

Undersøgelsens resultater skal vurderes med nogle forbehold:

- For det første at de adopteredes trivsel i denne undersøgelse ikke sammenholdes med den resterende befolkning i form af en kontrolgruppe.
- For det andet kan indsamlingsmetoden, hvor de adopterede er blevet kontaktet via deres adoptivforældre om deltagelse i undersøgelsen, have bidraget til en underrepræsentation af de adopterede, som ingen kontakt har til deres adoptivforældre på besvarestidspunktet. Denne indsamlingsmetode er valgt, da det ikke kan udelukkes, at enkelte adopterede ikke selv er vidende om, at de er adopteret.

1.4 Datagrundlag

Undersøgelsens resultater er baseret på 1781 spørgeskemabesvarelser fordelt på fire respondentgrupper. Fordelingen af de fire respondentgrupper og deres respektive svarprocenter er angivet nedenfor.

Respondentgrupper og svarprocenter i spørgeskemaundersøgelsen

I alt 742 adopterede fordelt på følgende årgange:

- 361 adopterede fra 1979 eller 1980 (svarprocent på 48 procent)
- 381 adopterede fra 1994 eller 1995 (svarprocent på 46 procent)

I alt 1039 adoptanter fordelt på følgende årgange:

- 523 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1979 eller 1980 (svarprocent på 54 procent)
- 516 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1994 eller 1995 (svarprocent på 60 procent)

Der er ingen CPR-baseret registrering i Danmark af adopterede og adoptivforældre¹. De adopterede og deres adoptivforældre blev derfor kontaktet ved hjælp af de oplysninger, som henholdsvis Ankestyrelsens Familieretsafdeling og de adoptionsformidlende organisationer formidlede på forespørgsel og alene til brug i undersøgelsen.

¹ Med undtagelse af perioden fra 1976 til 1984. I denne periode fik alle udenlandske adopterede et CPR nummer med 10 eller 11 som 7. eller 8. ciffer. I 1984 gav indenrigsministeren tilladelse til, at disse børn kunne få et nyt CPR nummer.

2 Oplevelse af generel trivsel og støttebehov blandt voksne adopterede

Et delformål med undersøgelsen er at belyse voksne adopteredes generelle trivsel og behov for professionel støtte og rådgivning. De adopteredes trivsel belyses ved hjælp af tematiserede spørgsmål om fysisk og psykisk helbred, selvopfattelse, erfaringer med social støtte både fra familie, venner og professionelle. Derudover belyses forekomsten af mobning og forskelsbehandling samt særlige livsbegivenheder blandt de adopterede. Belysningen af professionel støtte og rådgivning tager udgangspunkt i omfanget af de adopteredes behov for støtte og rådgivning og de typer af støtte, som de adopterede opsøger. De adopteredes holdning til og erfaringer med adoption og syn på adoptionsprocessen belyses også.

Kapitlet handler om følgende:

- Generel trivsel blandt adopterede i forhold til:
 - Fysisk og psykisk helbred samt selvopfattelse
 - Social støtte, herunder både støtte fra familie og professionel støtte
 - Forekomsten af mobning og forskelsbehandling samt særlige livsbegivenheder
- Adopteredes holdning til adoption og erfaringer med selv at være adopteret

Sammenfatning på kapitlets resultater

Overordnet set tegner der sig et positivt billede af de adopteredes trivsel i forhold til fysisk og psykisk helbred, social støtte og selvopfattelse.

Med hensyn til at blive mobbet i skolen oplyser i alt 14 procent af de adopterede, at de ofte har været udsat for mobning, mens 31 procent oplyser, at de sjældent er blevet mobbet. Ni procent har enten mange gange eller nogle gange inden for de sidste seks måneder oplevet at blive forskelsbehandlet. Otte procent har oplevet at blive forskelsbehandlet en enkelt gang inden for de sidste seks måneder. Hovedparten af de adopterede vurderer, at det skyldes deres etniske baggrund og udseende.

Mindre end en tredjedel af de adopterede oplyser, at de har behov for professionel støtte og rådgivning. Det er især psykologfaglig rådgivning, som de adopterede opsøger. Generelt har de adopterede en positiv holdning til adoption og til at være adopteret,

hvilket flertallet af de adopterede oplyser. Som nævnt i rapportens resumé (kapitel 1) skal undersøgelsens resultater vurderes med nogle forbehold.

2.1 Generel trivsel

Følgende afsnit handler om de adopteredes fysiske og psykiske helbred samt de adopteredes selvopfattelse. Belysningen af de adopteredes helbred omfatter ligeledes de adopteredes vurdering af deres arbejdsevne samt de adopterede vurdering af brug af alkohol og stoffer.

2.1.1 Fysisk og psykisk helbred samt selvopfattelse

Fysisk helbred

De adopterede er blevet bedt om at besvare spørgsmål om deres helbred, sundhed og livsstil. Spørgsmålene tager udgangspunkt i de adopteredes egen vurdering af deres fysiske og psykiske helbred.

Hovedparten af de adopterede (84 procent) oplyser, at de alt i alt vurderer deres helbred som godt eller meget godt, se *tabel 2.1*.

Tabel 2.1 Den adopteredes vurdering af eget helbred

	Antal	Procent
Meget godt	352	47
Godt	274	37
Nogenlunde	93	13
Dårligt	21	3
Meget dårligt	2	0
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Et tilsvarende antal adopterede svarende til 85 procent oplyser, at de slet ikke eller ikke i særlig grad oplever, at deres arbejdsevne er nedsat, for eksempel på grund af sygdom, ulykke, handicap eller slid, se *tabel 2.2*.

Tabel 2.2 Om den adopteredes arbejdsevne er nedsat, f.eks. på grund af sygdom, ulykke, handicap eller slid

	Antal	Procent
Ja, i høj grad	31	4
Ja, i nogen grad	70	9
Nej, ikke særligt	70	9
Nej, slet ikke	562	76
Ved ikke	9	1
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmaalsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

Blandt de 101 adopterede som oplyser, at deres arbejdsevne i nogen grad eller i høj grad er nedsat, har 78 adopterede svarende til 77 procent fået stillet en diagnose af en læge, se *tabel 2.3*.

Tabel 2.3 Om en læge har sagt, hvad den adopterede fejler

	Antal	Procent
Ja	78	77
Nej	23	23
I alt	101	100

Kilde: Spørgsmaalsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Cirka en fjerdedel af de adopterede oplyser, at de har vedvarende eller kroniske lidelser såsom migræne, astma, sukkersyge/diabetes m.v. Det svarer i alt til 176 adopterede, se *tabel 2.4*.

Tabel 2.4 Om den adopterede har nogle vedvarende eller kroniske sygdomme eller lidelser (f.eks. migræne, astma, sukkersyge/diabetes m.v.)

	Antal	Procent
Ja	176	24
Nej	566	76
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Psykisk helbred

Godt 10 procent svarende til 77 af de adopterede oplyser, at de har en psykisk lidelse for tiden. Ud af de 77 adopterede oplyser 66 af de adopterede (9 procent), at en læge eller en psykiater har sagt, at de har en psykisk lidelse, se *tabel 2.5*.

Tabel 2.5 Adopterede som oplyser, at de har en psykisk lidelse, hvor det er bekræftet af enten en læge eller en psykiater

	Antal
Har du en psykisk lidelse for tiden?	77
Har en læge eller en psykiater sagt, at du har en psykisk lidelse?	66
I alt	742

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: De 66 adopterede er fremkommet ved at krydse tabel 2.21 og tabel 2.22 i bilag 3, samlede tabeller.

Misbrug i form af alkohol og stoffer

Seks procent af de adopterede oplyser, at de enten har haft eller stadig har et misbrug i form af alkohol eller stoffer, se *tabel 2.6* og *tabel 2.7*.

Tabel 2.6 Om den adopterede nogensinde selv har haft alkoholproblemer (misbrug eller hvor den adopterede selv eller andre syntes, at alkoholforbruget var for stort)?

	Antal	Procent
Ja, men ikke mere	39	5
Ja, og jeg har det stadig	10	1
Nej	682	92
Ved ikke	11	1
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

Tabel 2.7 Om den adopterede nogensinde selv har haft problemer med stoffer (misbrug eller hvor den adopterede selv eller andre syntes, at stofforbruget var for stort)?

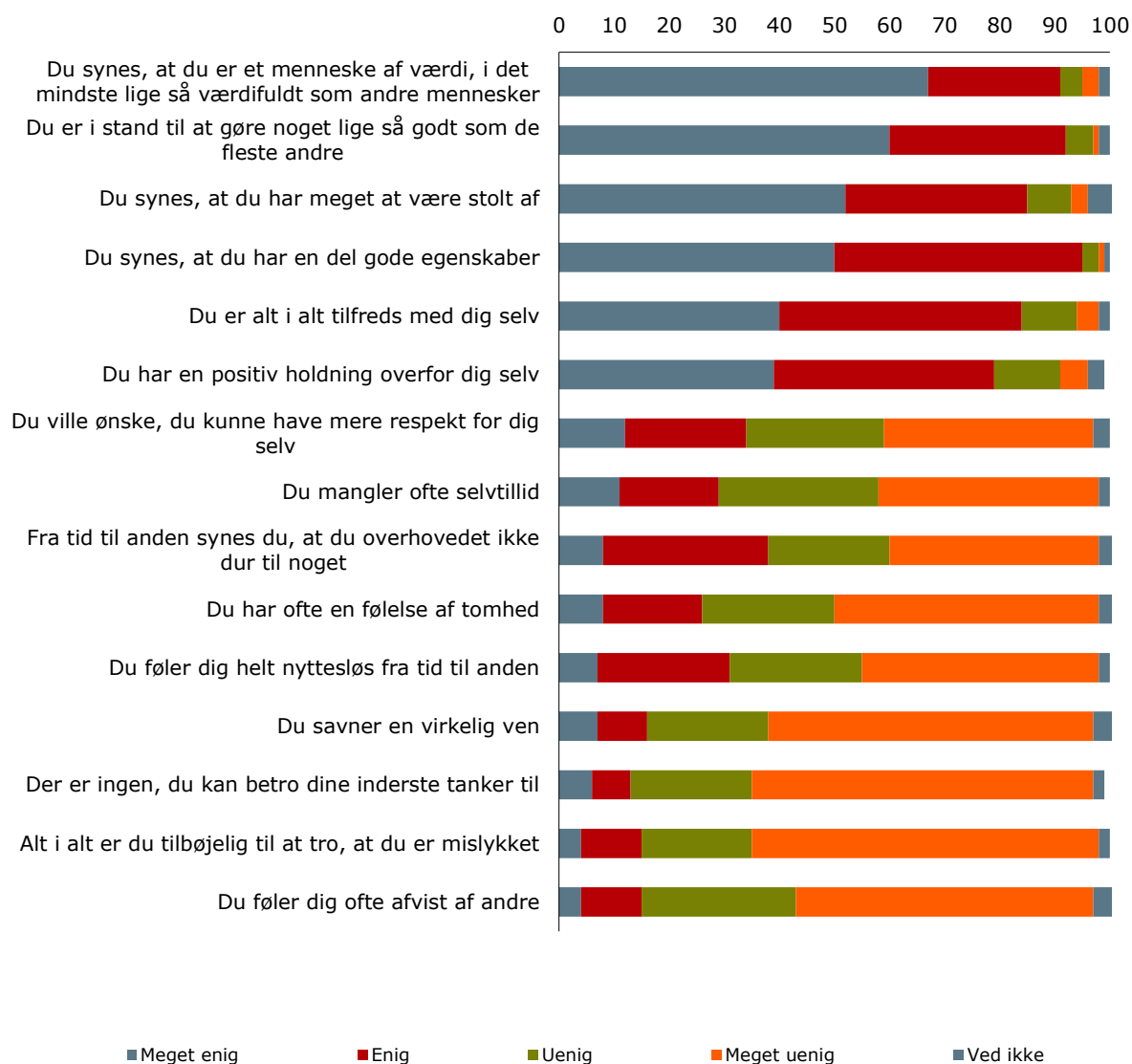
	Antal	Procent
Ja, men ikke mere	40	5
Ja, og jeg har det stadig	11	1
Nej	687	93
Ved ikke	4	1
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Selvopfattelse

De adopterede er blevet bedt om at tage stilling til en række udsagn, der handler om de adopteredes opfattelse af sig selv, og således *ikke* om hvad, de adopterede tror, andre mener om dem.

Størstedelen af de adopterede har generelt svaret positivt i forhold til, hvordan de opfatter sig selv. Det er et gennemgående træk på tværs af de enkelte udsagn om selvopfattelse. For eksempel har 91 procent af de adopterede besvaret enten enige eller meget enig i forhold til udsagnet om *”Du synes, at du er et menneske af værdi, i det mindste lige så værdifuldt som andre mennesker”*, se figur 2.1.

Figur 2.1 Den adopteredes selvopfattelse (Opgjort i procent)

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Hver kategori bygger på svar fra 740-742 adopterede.

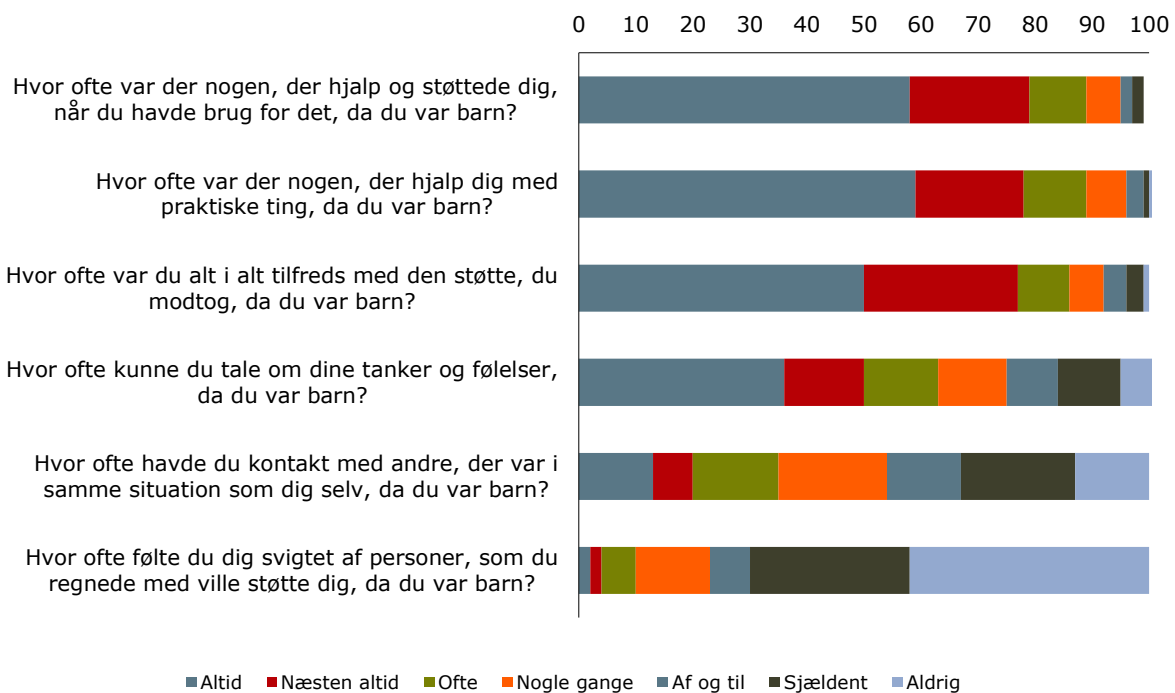
2.1.2 Brug af social støtte fra familie, venner og professionelle

For at belyse forekomsten af social støtte er de adopterede blevet bedt om at forholde sig til en række forskellige scenarier, som alle relaterer sig til social støtte i barndommen. De adopterede er ligeledes blevet bedt om at oplyse, hvilke personer som hjalp og støttede dem i barndommen.

Samlet set viser de adopteredes besvarelser, at de i udbredt grad har oplevet social støtte i barndommen. Stort set alle de adopterede oplyser, at de enten altid, næsten altid eller ofte oplevede, at der var nogen, der hjalp og støttede dem, når de havde brug for det. En tilsvarende stor andel af de adopterede oplyser, at de enten altid, næsten altid eller ofte fik hjælp til praktiske ting. 86 procent af de adopterede oplyser ligeledes, at de enten altid, næsten altid eller ofte alt i alt var tilfredse med den støtte, de modtog som barn. Godt to tredjedel af de adopterede oplyser, at de enten altid, næsten altid eller ofte kunne tale om deres tanker og følelser, da de var børn.

En tredjedel af de adopterede oplyser, at de i barndommen havde kontakt med andre, der var i samme situation, som dem selv. I denne sammenhæng refereres der til de adopteredes situation som adopteret. De færreste adopterede har følt sig svigtet som barn af personer, som de regnede med, ville støtte dem, se figur 2.2.

Figur 2.2 Social støtte i barndommen (Opgjort i procent)

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Hver kategori bygger på svar fra 742 adopterede.

I forlængelse af spørgsmålet om social støtte ovenfor, er de adopterede blevet bedt om at oplyse, hvem der hjalp og støttede dem i barndommen. Hertil oplyser stort set alle de adopterede, at det især var deres adoptivforældre, som hjalp og støttede dem. For flertallet af de adopterede har venner ligeledes udgjort en væsentlig social støtte i

barndommen. Et mindre antal adopterede, svarende til godt halvdelen af de adopterede oplyser, at de har fået støtte og hjælp fra søskende, se *tabel 2.8*.

Tabel 2.8 Hvem den adopterede fik hjælp og støttede fra

	Antal	Procent
Mor	703	95
Far	668	90
Bedsteforældre	431	58
Søskende	388	52
Anden familie	253	34
Venner	510	69
Venners familie	208	28
Lærere	314	42
Pædagoger	191	26
Andre (uddyb venligst)	44	6
I alt	742	

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Den adopterede har haft mulighed for at vælge flere svarmuligheder, hvorfor der ikke summeres til 100 procent.

De adopteredes forhold til deres adoptivforældre

86 procent af de adopterede oplyser, at de vil betegne forholdet til deres adoptivforældre som kærligt. I alt 13 procent af de adopterede betegner forholdet til deres adoptivforældre som enten neutralt eller konfliktfyldt, se *tabel 2.9*.

Godt halvdelen af de adopterede oplyser, at de taler med begge deres adoptivforældre dagligt eller en eller flere gange ugentligt. Meget få af de adopterede oplyser, at de aldrig taler med deres adoptivforældre, se *tabel 2.30 og 2.31 i bilag 3 samlede tabeller*.

Tabel 2.9 Hvordan den adopterede betegner forholdet mellem sig selv og sine adoptivforældre, når der tænkes tilbage på barndommen

	Antal	Procent
Kærligt og venskabeligt	636	86
Neutralt (nærmest upersonligt)	29	4

Konfliktfyldt (anspændt atmosfære, der ofte førte til konflikter)	64	9
Ved ikke	13	2
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

Ønske om at komme væk hjemmefra

De adopterede er ligeledes blevet bedt om at oplyse, hvorvidt de havde et alvorligt ønske om at komme væk hjemmefra, inden de blev 16 år. Hertil svarer godt en femtedel af de adopterede, at de havde dette ønske. Væsentligt færre – nemlig 7 procent – har gjort alvor af ønsket om at komme væk hjemmefra, og de oplyser således, at de har stukket af hjemmefra i et døgn eller mere, se tabel 2.10 og 2.11.

Tabel 2.10 Om den adopterede alvorligt har ønsket at komme væk hjemmefra, inden han/hun blev 16 år

	Antal	Procent
Ja	164	22
Nej	540	73
Ønsker ikke at svare	10	1
Ved ikke/husker ikke	28	4
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Tabel 2.11 Om den adopterede nogensinde er stukket af hjemmefra i et døgn eller mere

	Antal	Procent
Ja	50	7
Nej, aldrig	692	93
I alt	742	100

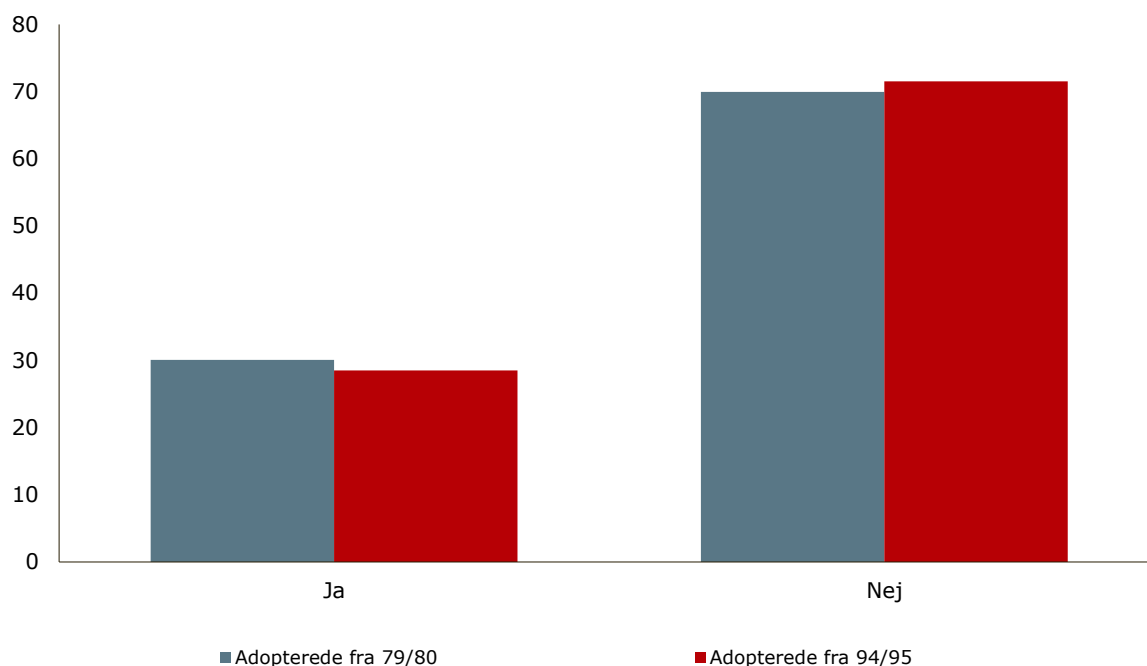
Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Professionel støtte og rådgivning

De adopterede er blevet bedt om at oplyse omfanget af støtte og rådgivning fra professionelle. Undersøgelsen viser, at der er næsten lige mange blandt de adopterede fra 1979-80 (30 procent) og de adopterede fra 1994-95 (28 procent), der har opsøgt

professionel støtte og rådgivning. Der er dog ikke signifikant forskel på de to besvarelser, se figur 2.3.

Figur 2.3 Om den adopterede har opsøgt professionel støtte og rådgivning (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 697 adopterede. Ingen signifikant forskel på de adopterede på tværs af årgangene 1979-80 og 1994-95 i forhold til at opsøge professionel støtte og rådgivning ($p < 0,05$). I alt 697 adopterede har besvaret spørgsmålet. I to andre sammenhænge har de adopterede besvaret spørgsmål om, hvorvidt de har opsøgt professionel støtte og rådgivning. 266 adopterede har svaret ja til spørgsmålet; "Har du nogensinde opsøgt hjælp for psykiske problemer hos egen læge, en psykiater, psykolog, terapigruppe eller på hospital?" 264 har svaret ja til spørgsmålet; "Har du eller nogen i din nærmeste familie eller nogen af dine nærmeste venner fået psykologhjælp?". Der henvises til tabellerne 2.16 og 2.23 i bilag 3, samlede tabeller. De 204 adopterede, der har svaret ja til professionel støtte og rådgivning, formodes således at være højere og på samme antal besvarelser som de to øvrige spørgsmål.

De adopterede opsøger især psykologer eller egen læge, hvilket svarer til henholdsvis 78 procent og 39 procent. Otte procent af de adopterede oplyser, at de har opsøgt støtte- og rådgivningstilbud fra en forening for adopterede. Godt en femtedel af de adopterede oplyser, at de har opsøgt andre former for støtte og rådgivning, se tabel 2.12.

Tabel 2.12 Hvem den adopterede har opsøgt professionel støtte og rådgivning hos

	Antal	Procent
Egen læge	97	39
Psykolog	193	78
Psykiater	46	18
Terapigruppe	26	10
Hospital	15	6
Støtte og rådgivning fra en forening for adopterede	19	8
Selvhjælpsgruppe	4	2
Andre former for støtte og rådgivning	55	22
I alt	249	

Note: Tabellen er baseret på samtlige besvarelser fra de adopterede fra årgangene 1979-80 og 1994-95. Den adopterede har kunnet afkrydse en eller flere emner, hvorfor der ikke summeres til 100 %.

I kategorien "Andre former for støtte og rådgivning" uddyber flere af de adopterede, hvorfor de har opsøgt professionel hjælp, og hvad de har fået ud af det. I denne sammenhæng bemærker mange af de adopterede blandt andet, at der typisk er flere årsager til, at de eksempelvis har opsøgt psykologfaglig rådgivning:

"Jeg gik ind i mit voksenliv uden selvværd, selvtillid og tro på egne evner. Jeg følte mig også grim. Det har betydet, at jeg i flere år har været depressiv. Det stod på indtil jeg gik i terapi som 25 årig. Jeg ved ikke, om det skyldes, at jeg er adopteret, eller om det skyldes andre uheldige livsomstændigheder. Men det har været en stor hjælp at gå i terapi, og jeg har alligevel formået at komme videre i mit liv" (Adopteret).

To af de interviewede adopterede nævner, at de har haft gavn af at opsøge psykologisk rådgivning. De adopterede relaterer det, at de har opsøgt en psykolog til, at de er adopteret og i den sammenhæng enten har haft en følelse af forladthed eller rodløshed. Begge adopterede går fortsat til psykolog i dag:

"I starten troede jeg, at det bare var sådan almindelige teenageproblemer, men jeg kunne godt se, at når jeg sammenlignede mig med mine veninder, så var det nogle lidt dybere og mere følsomme ting, som var problematiske hos mig. Jeg var jo kun 12 år, og jeg var måske ikke helt klar til at begynde at arbejde med adoption. Jeg har så gjort det på et senere tidspunkt, og jeg kan se, at jeg måske har været ked af at blive forladt, hvilket har affødt et

stort behov for samvær og nærhed med andre end mine adoptivforældre” (Kvindelig adopteret, 26 år).

”Pludselig fik jeg panikangst. Det kunne jeg simpelthen ikke leve med, så det gjorde jeg noget ved, hvilket har været meget givende for mig. Det har betydet, at jeg er sluppet af med mine angstanfald. Men alligevel kan jeg mærke, at jeg har noget, som vil følge mig resten af livet. Det jeg er kommet frem til er, at det bunder en i en eller anden form for rodløshed, som også kan ledes tilbage til det at være adopteret. Jeg blev decideret efterladt på et busstoppested og fundet i meget dårlig stand. Det er en hård tanke at rende rundt med. Det kan godt være, man ikke tænker over det, mens man er ung, fordi jeg har haft mine forældre, som jeg egentlig har haft et udmærket forhold til her i Danmark, men der er en rodløshed, der har påvirket mig hele livet. Jeg har prøvet at passe ind alle steder, og jeg har ligesom været en kamæleon i alle sociale sammenhænge, og det har måske ikke været det mest gavnlige for mig. Det er sådan nogle ting, der har sat sig og kom til udtryk i panikangst. Det har også betydet, at jeg har haft et anstrengt forhold til alkohol og stoffer. Så det har været svært. Også det der med, at jeg i mange år har taget en maske på, for at være som alle de andre” (Mandlig adopteret, 28 år).

En anden af de adopterede bemærker, at det har været befriende at mødes med andre adopterede i et netværk:

”Jeg kom i kontakt med en anden adopteret i et netværk for voksne adopterede. Vi fandt ud af, at vi faktisk stammede fra samme børnehjem, og vi blev hentet samme dag af vores adoptivforældre. Så vores adoptivforældre kendte også hinanden fra den gang. Det er første gang, at jeg som voksen – altså som 32 årig – taler med andre adopterede om det at være adopteret. Det er dejligt befriende!” (Adopteret).

2.1.3 Livsbegivenheder, herunder oplevelsen af at blive mobbet og at være udsat for forskelsbehandling

De adopterede er blevet spurgt om forekomsten af en række begivenheder, der kan være hændt i deres liv fra barndom til nu. Det kan også være begivenheder, som nogen i den nærmeste familie eller nogen af de nærmeste venner har været udsat for.

Hovedparten af de adopterede oplyser, at de angivne begivenheder i mindre omfang har fundet sted både når det drejer sig om dem selv, en i den nærmeste familie og en af de nærmeste venner. Dette gør sig gældende for 19 ud af de i alt 22 angivne begivenheder.

131 af de adopterede, det vil sige 18 procent, oplyser, at de selv har været udsat gentagen ydmygelse og mobning. 14 procent af de adopterede har oplevet at en af de nærmeste venner blev udsat for gentagen ydmygelse og mobning. Godt to tredjedel af

de adopterede har oplevet enten selv eller at en i den nærmeste familie eller en af de nærmeste venner har fået psykologhjælp. 58 procent af de adopterede har oplevet dødsfald i den nærmeste familie, se *tabel 2.13*.

Tabel 2.13 Hvilke begivenheder, den adopterede eller den adopteres nærmeste familie eller venner har været udsat for

	Dig selv		En i din nærmeste familie		En af dine nærmeste venner		Nej ingen har været udsat for det	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
En alvorlig trafikulykke	44	6	96	13	68	9	546	74
Alvorlig brand	20	3	21	3	17	2	691	93
Anden alvorlig ulykke	24	3	76	10	55	7	599	81
Et voldeligt overfald	56	8	40	5	76	10	587	79
Trusler om at blive tævet	116	16	50	7	98	13	523	70
Tæt på at drukne	49	7	31	4	13	2	657	89
Et røveri	43	6	59	8	56	8	603	81
Mishandling	21	3	14	2	41	6	673	91
Gentagen ydmygelse og mobning	131	18	56	8	103	14	491	66
Voldtægt	18	2	8	1	49	7	670	90
Truet med selvmord	61	8	39	5	76	10	581	78
Forsøgt at begå selvmord	43	6	36	5	62	8	612	82
Begået selvmord			40	5	24	3	681	92
Døde			431	58	94	13	258	35
En alvorlig fysisk sygdom (også handicap eller kronisk sygdom)	37	5	206	28	67	9	470	63
Psykisk lidelse (depression, angst, eller lignende)	115	15	202	27	165	22	360	49

Spiseforstyrrelser	45	6	51	7	114	15	551	74
Gentagen fysisk afstraffelse fra et familiemedlem	12	2	8	1	21	3	704	95
Seksuelle overgreb fra et familiemedlem	9	1	5	1	25	3	705	95
Fået psykologhjælp	264	36	240	32	223	30	235	32
Deltaget i en selvhjælpsgruppe	30	4	47	6	56	8	622	84
Fået lægeordineret medicin for et følelsesmæssigt/psykisk problem	87	12	161	22	144	19	432	58

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Note: Adoptanten har kunnet afkrydse én eller flere emner, hvorfor der ikke summeres til 100 procent.

Forskelsbehandling og mobning

De adopterede er blevet spurgt om, hvorvidt de inden for de sidste seks måneder har oplevet at blive forskelsbehandlet, det vil sige behandlet dårligere, fordi de er anderledes. Hertil har ni procent, svarende til 63 adopterede, besvaret, at det er tilfældet enten mange gange eller nogle gange inden for de sidste seks måneder. Otte procent har oplevet at blive forskelsbehandlet en enkelt gang inden for de sidste seks måneder, se tabel 2.14.

Tabel 2.14 Om den adopterede inden for de sidste seks måneder har oplevet at blive behandlet dårligt, fordi han/hun er anderledes

	Antal	Procent
Ja, mange gange	12	2
Ja, nogle gange	51	7
Ja, en enkelt gang	56	8
Nej	527	77
Ved ikke/husker ikke	24	4
Ikke relevant	12	3
I alt	682	100

Kilde: Spørgsmål udarbejdet af Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) i forbindelse med spørgeskemaet "Børn og Unge i Danmark (2013).

Note: Tabellen summer til 682 besvarelser, da de 60 nationalt adopterede ikke er medtaget. Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

De i alt 119 adopterede, der har oplevet at blive forskelsbehandlet enten mange gange, nogle gange eller en enkelt gang inden for de sidste seks måneder oplyser, at det især skyldes deres etniske baggrund og deres udseende, hvilket svarer til henholdsvis 75 procent og 70 procent, se *tabel 2.15*.

Tabel 2.15 Hvorfor den adopterede tror, at han/hun er blevet forskelsbehandlet

	Antal	Procent
Mit køn (pige eller dreng)	10	8
Min etniske baggrund	92	75
Mit handicap	7	7
Mit udseende (fx hudfarve, kropstørrelse)	85	70
Det tøj jeg går i	12	11
Min religion	2	2
Min politiske orientering	5	4
Min seksuelle orientering	7	6
Andet	7	7
I alt	119	

Kilde: Spørgsmål udarbejdet af Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) i forbindelse med spørgeskemaet "Børn og Unge i Danmark (2013).

Note: Tabellen bygger på de 119 internationalt adopterede, som oplyser, at de enten enkelte gange, nogle gange eller mange gange inden for de sidste seks måneder har oplevet at blive behandlet dårligt, fordi de ser anderledes ud.

Note: Adoptanten har kunnet afkrydse en eller flere emner, hvorfor der ikke summer til 100 procent.

Med hensyn til at blive mobbet i skolen oplyser i alt 14 procent af de adopterede, at de ofte har været udsat for mobning, mens 31 procent oplyser, at de sjældent er blevet mobbet, se *tabel 2.16*.

Tabel 2.16 Om den adopterede blev mobbet i skolen

	Antal	Procent
Ja, ofte	106	14
Ja, sjældent	228	31
Nej, aldrig	386	52
Ved ikke/husker ikke	22	3
I alt	742	100

Kilde: Spørgsmålsformuleringen stammer fra Christoffersen, M.N. (2010): Børnemishandling i hjemmet. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

I forhold til at opleve forskelsbehandling og mobning nævner en af de adopterede i interviewet, at det i perioder har været hårdt, især da hun var yngre. I dag hvor hun er ældre, kan hun bedre tage afstand fra eventuelle racistiske bemærkninger fra omgivelserne:

”Efterhånden som jeg er blevet voksen, har jeg det sådan, at jeg bliver sur et kort øjeblik, men så ryster jeg det også af mig. Det skal ikke påvirke mit liv, fordi jeg ikke kan slippe uden om det. Jeg vil altid være mørk, og der vil nok altid være en eller anden idiot, der siger noget. Så med tiden har jeg lært mig selv at være ligeglad. Faktisk kan jeg godt joke med det”
(Kvindelig adopteret, 26 år).

To af de andre adopterede, der deltog i et interview, fortæller at de har savnet, at deres adoptivforældre i højere grad spurgte ind til, hvorvidt de var blevet udsat for forskelsbehandling, eller om de havde oplevet at blive mobbet:

”Det har nok noget at gøre med, at man får lidt berøringsangst. Det er det samme, hvis du har et barn, der har kræft, så undgår du at tale om kræften, og at ungen rent faktisk kan dø, tab af hår og alt det der. Sådan tror jeg, at det har været for mine forældre. De har ønsket os så meget, så de ser os ikke som anderledes. Jeg ser mig nok mere som anderledes, end de ser mig som anderledes. Det gør måske også, at de ikke får taget fat om problemerne. Så det har jeg stået meget alene med. Det samme har min søster, som også er adopteret. Der havde det måske været rarere at få mine forældre med ind over, og at de fortalte os, at det var ok, at være anderledes, og de folk som overfaldt os gjorde det, fordi de var dumme og afstumpede, men det havde ikke noget med os at gøre” (Kvindelig adopteret, 36 år).

"Det er måske ti år siden, men jeg var stadig ret gammel. Vi ser noget TV om personer, der er blevet mobbet, og så spørger mine forældre: "Er du nogensinde blevet mobbet?" Det er da et besynderligt spørgsmål, selvfølgelig er jeg det, og så spurgte de: "Nå, med hvad?"? Ja, med at jeg kommer fra Korea, mor! Det kunne hun ikke forstå. Jeg tænkte, det var da godt nok underligt, at hun ikke kunne sætte sig ind i, at det kunne give anledning til mobning, hvis man har et eller andet, der stikker ud, så er det da det, der bliver kigget på. Det kom lidt bag på mig, at hun ikke kunne forstå det. Sådan en blanding af, at det var da meget sødt, at hun tænkte, at hendes lille søn overhovedet ikke kunne have nogen ting, der kunne give anledning til mobning, men også lidt snæversynet. Lidt, hvorfor har du ikke sat dig ind i det? Fint nok!" (Mandlig adopteret, 38 år).

2.2 Erfaringer med at være adopteret og samt holdning til adoption

Følgende afsnit belyser de adopteredes erfaringer med at være adopteret. Det drejer sig om følgende:

- hvor ofte de bliver mindet om af andre, at de er adopteret,
- hvor ofte de selv tænker på at de er adopteret,
- om de opfatter sig selv som anderledes, fordi de er adopteret og
- hvorvidt de har følt eller oplevet, at de skulle være på en bestemt måde for at tilpasse sig andre personer eller situationer.

Derudover er de adopterede blevet bedt om at besvare en række spørgsmål, der handler om deres holdning til adoption, og hvordan de adopterede opfatter deres oprindelsesland. Endelig er de adopterede blevet bedt om at forholde sig til nogle af de kriterier, der i dag ligger til grund for, at adoptanter bliver godkendt til adoption.

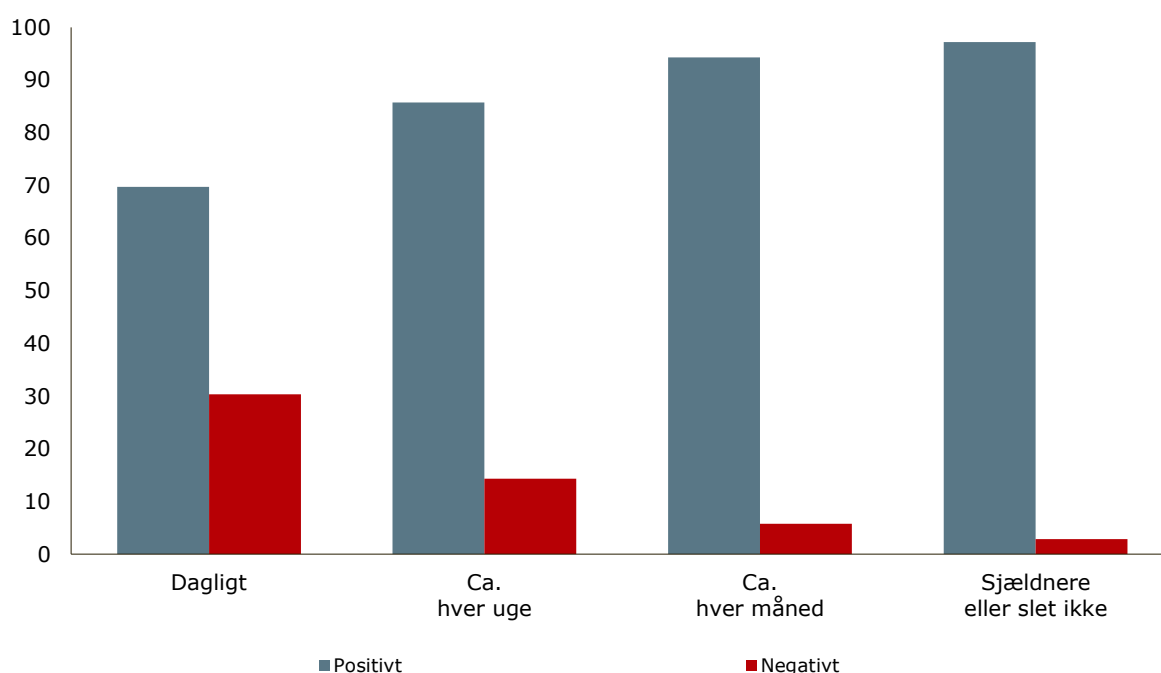
2.2.1 Erfaringer med at være adopteret

På tværs af årgangene 1979-89 og 1994-95 oplyser 62 procent af de adopterede at de sjældent eller slet ikke bliver mindet om, at de er adopteret. 14 procent af de adopterede bliver mindet om, at de er adopteret enten dagligt eller ca. hver uge, mens 23 procent oplever dette hver måned, se tabel 2.1 i bilag 3 samlede tabeller.

De adopterede blev spurgt om, hvordan de oplever det at blive mindet om, at de er adopteret. For de flestes vedkommende er det at blive mindet om af andre, at de er adopteret, en positiv oplevelse. Dog er der et signifikant stigende antal adopterede, der enten dagligt, cirka hver uge eller cirka hver måned bliver mindet om, at de er adopteret, der har en negativ oplevelse af dette. Eksempelvis er der 30 procent af de adopterede,

der oplever det som negativt, hvor påmindelsen er daglig sammenlignet med seks procent, hvor påmindelsen sker cirka hver måned, se figur 2.4.

Figur 2.4 Hvor ofte den adopterede bliver mindet om af andre, at han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt eller negativt (Opgjort i procent)

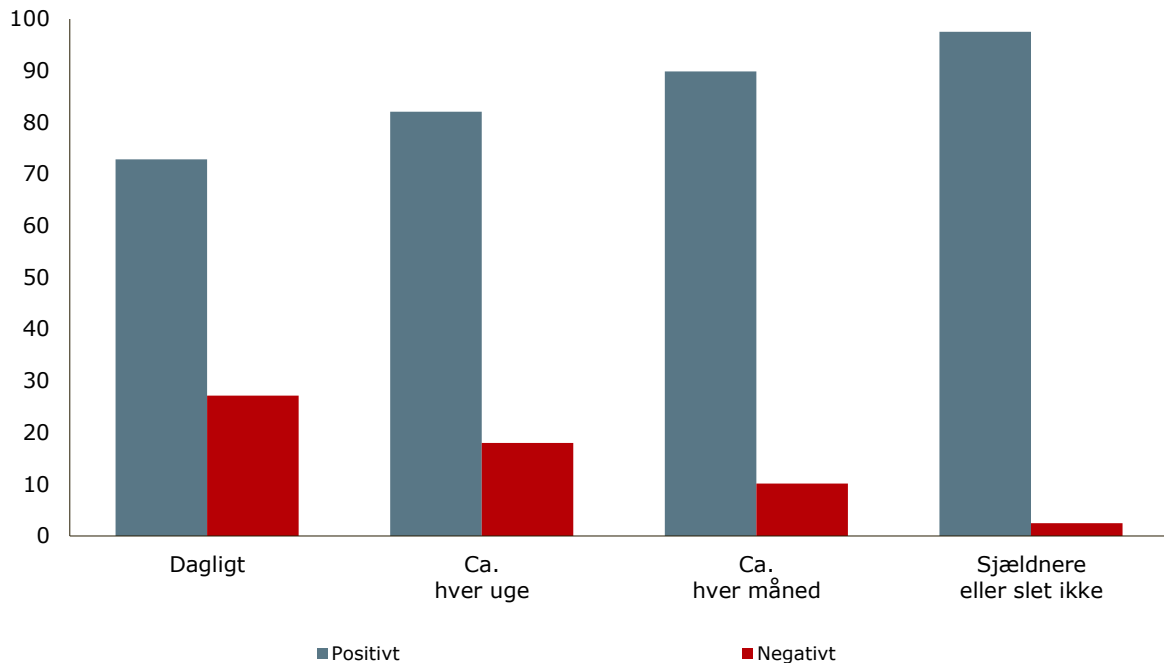

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Signifikant forskel på de adopterede på tværs af årgangene 1979-80 og 1994-95 i forhold til at blive mindet om af andre, at de er adopteret og om dette opleves som positivt eller negativt

Blandt de adopterede oplyser 55 procent, at de sjældnere eller slet ikke tænker på, at de er adopteret. De resterende 45 procent oplyser, at de enten dagligt, cirka hver uge eller cirka hver måned tænker på, at de er adopteret, se tabel 2.3 i bilag 3 samlede tabeller.

De adopterede er blevet spurgt om, hvordan de oplever det, at de selv tænker på, at de er adopteret. Det er overvejende en positiv oplevelse blandt de adopterede. Dog er der et signifikant stigende antal adopterede, der enten dagligt, cirka hver uge eller cirka hver måned tænker på, at de er adopteret, for hvem det er en negativ oplevelse. Eksempelvis 27 procent af de adopterede, der dagligt tænker på, at de er adopteret sammenlignet med 10 procent, der tænker på det cirka hver måned, se figur 2.5.

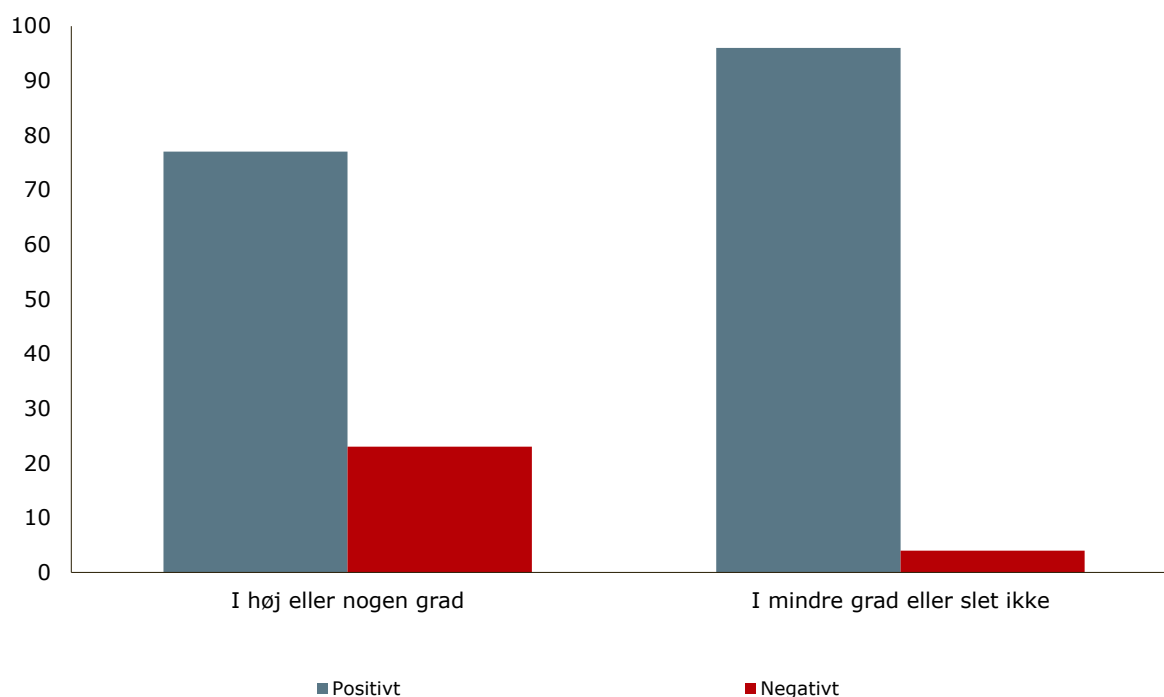
Figur 2.5 Hvor ofte den adopterede tænker på, at han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt eller negativt (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Signifikant forskel på de adopterede på tværs af årgangene 1979-80 og 1994-95 i forhold til selv at tænke på, at de er adopteret, og om dette opleves som positivt eller negativt ($p < 0,05$).

63 procent af de adopterede oplyser, at de i mindre grad eller slet ikke opfatter sig selv som anderledes, fordi de er adopteret. 37 procent af de adopterede oplever dette i nogen eller i høj grad, se tabel 2.5 i bilag 3 samlede tabeller. Det opleves som overvejende positivt at opfatte sig som anderledes, se figur 2.6.

Figur 2.6 Om den adopterede opfatter sig selv som anderledes, fordi han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt eller negativt (Opgjort i procent)

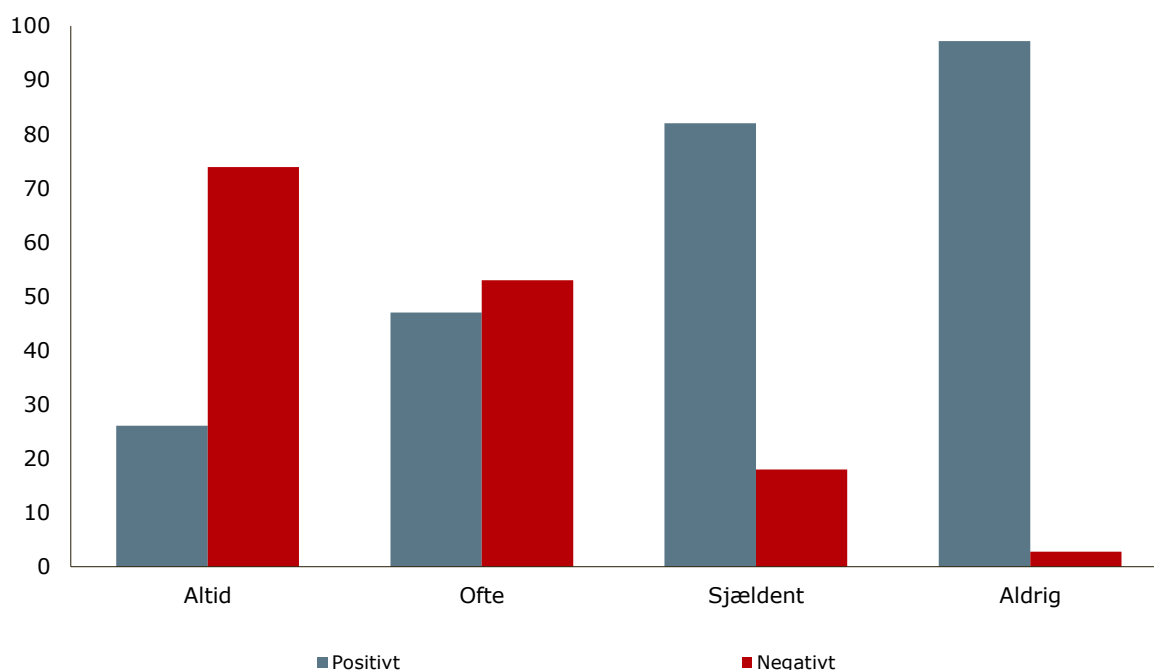

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Signifikant forskel på de adopterede på tværs af årgangene 1979-80 og 1994-95 i forhold til at opfatte sig som anderledes, fordi de er adopteret, og om dette opleves som positivt eller negativt ($p < 0,05$).

84 procent af de adopterede oplyser, at de enten sjældent eller aldrig har følt eller oplevet, at de skulle være på en bestemt måde for at tilpasse sig andre personer eller situationer, fordi de er adopteret, se tabel 2.7 i bilag 3 samlede tabeller.

De adopterede blev spurgt om, hvordan de oplever det at skulle tilpasse sig andre personer eller situationer, fordi de er adopteret. Her viser der sig en signifikant sammenhæng mellem hyppigheden af oplevelsen af at skulle tilpasse sig, og hvorvidt dette har en negativ eller en positiv karakter. Blandt dem, som sjældent eller aldrig oplever, at de skal tilpasse sig, har denne oplevelse for flertallet en positiv karakter. Hvorimod det for flertallet af dem, som altid eller ofte oplever at skulle tilpasse, har en negativ karakter, se figur 2.7.

Figur 2.7 Om der er tidspunkter i den adopteres liv, hvor han/hun har følt eller oplevet, at skulle være på en bestemt måde for at tilpasse sig andre personer eller situationer, fordi han/hun er adopteret? Og hvorvidt dette er positivt eller negativt (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Der er signifikant sammenhæng mellem besvarelser på de to spørgsmål ($p < 0,05$).

En af de interviewede adopterede fortæller, hvordan hun som barn var særlig opmærksom på, at hun så anderledes ud, og at hun den gang havde et ønske om at have en anden hudfarve, som personerne omkring hende. I dag er det ikke noget, som hun tænker på:

"Jeg kan godt glemme, at jeg ser anderledes ud. Men når jeg skal møde en kærestes forældre, og jeg har et dansk navn, forventer de også, at jeg er dansk, og så ser jeg lige pludselig meget anderledes ud i forhold til, hvad de ellers havde troet. Men nej ellers tænker jeg ikke specielt meget over det. Det gjorde jeg meget, da jeg var lille. Jeg husker, at jeg ønskede at være hvid hver jul, bare for ligesom at falde ind. Jeg ønskede, at jeg kunne løbe ind i en menneskemængde og blive væk" (Kvindelig adopteret, 36).

Flere af de adopterede har noteret bemærkninger til ovenstående spørgsmål, der fokuserer på de adopteredes bevidsthed om at være adopteret. Enkelte af

bemærkningerne nævnes i følgende afsnit for at supplere og nuancere de kvantitative resultater. Bemærkningerne handler typisk om, at det kan være både positivt og negativt, hvordan de adopterede oplever det at være adopteret og at se anderledes ud:

"Oftest er det ren nysgerrighed. Andre gange virker det forkert, upassende eller direkte nedsættende – også set i lyset af, at det er fremmede personer, som udtaler sig" (Adopteret).

"Jeg er blevet mindet om det i forskellige faser i mit liv. I folkeskolen blev der ikke sagt så meget, og det der blev sagt var mest positivt. I gymnasiet var der nogle af mine klassekammerater, der var nogle fjolser, og som kaldte mig Gook eller Maos lille røde. I mit voksne liv har jeg næsten kun haft positive oplevelser. Nogle gange skal jeg næsten minde folk om, at jeg er adopteret, når samtalen handler om Korea" (Adopteret).

"Som barn og teenager blev jeg nærmest konstant mindet om, at jeg var adopteret og altså lidt anderledes. Heldigvis var det mest positivt ment. Men alligevel har jeg ikke været begejstret for al den opmærksomhed. I dag er det anderledes, hvor jeg er voksen, og jeg har fundet mere ro omkring min identitet. Jeg har større forståelse for, hvorfor folk spørger til min hudfarve" (Adopteret).

Flere af de adopterede beretter ligeledes om, hvordan de gennem barndommen og teenageårene frem til at de blev voksne har været opmærksomme på, at de enten følte eller oplevede at de skulle være på en bestemt måde, for eksempel på grund af usikkerhed, eller fordi de følte sig rodløse:

"Jeg har længe haft det på den måde, at jeg har forsøgt at tilpasse mig personerne omkring mig. Jeg har ikke tænkt på mine egne behov, men altid forsøgt at imødekomme andres. Jeg tror, at det hænger sammen med, at jeg har været bange for at blive forladt, som jeg jo blev af mine biologiske forældre. For at mindske den risiko, at det skulle ske igen, har jeg altid lært at tilpasse mig. Det er først fornylig, at jeg har erkendt, at jeg selv har behov, og at det er okay at stille krav til andre i mine omgivelser" (Adopteret).

"Da jeg var yngre var jeg meget genert og tilbageholdende, fordi jeg vidste, at jeg ikke var helt som alle de andre. Jeg ændrede tit adfærd, så jeg kunne passe ind. I dag hvor jeg er ældre, er det ikke længere et problem, fordi jeg har indfundet mig med, hvem jeg er" (Adopteret).

2.2.2 Holdning til dit oprindelsesland og andre personer, der er adopteret

De adopterede er blevet spurgt om deres holdning til deres oprindelsesland, andre adopterede samt adoption. Derudover er de adopterede blevet spurgt om, hvad de synes, der generelt bør lægges vægt på, når adoptanter ønsker at adoptere.

Holdning til oprindelsesland

Godt en tredjedel af de adopterede, i alt 35 procent, oplyser, at de har været på ferie i det land, som de er adopteret fra. Væsentlig færre af de adopterede oplyser, at de har overvejet at flytte tilbage til det land, som de er adopteret fra, hvilket svarer til 9 procent af de adspurgte, se tabel 2.17 og 2.18.

Tabel 2.17 Om den adopterede har været på ferie i det land, som han/hun er adopteret fra

	Antal	Procent
Ja	256	35
Nej	439	59
Ikke relevant (national adoption)	47	6
I alt	742	100

Tabel 2.18 Om den adopterede har overvejet at flytte tilbage til det land, som han/hun er adopteret fra

	Antal	Procent
Ja	70	9
Nej	620	84
Ikke relevant (national adoption)	52	7
I alt	742	100

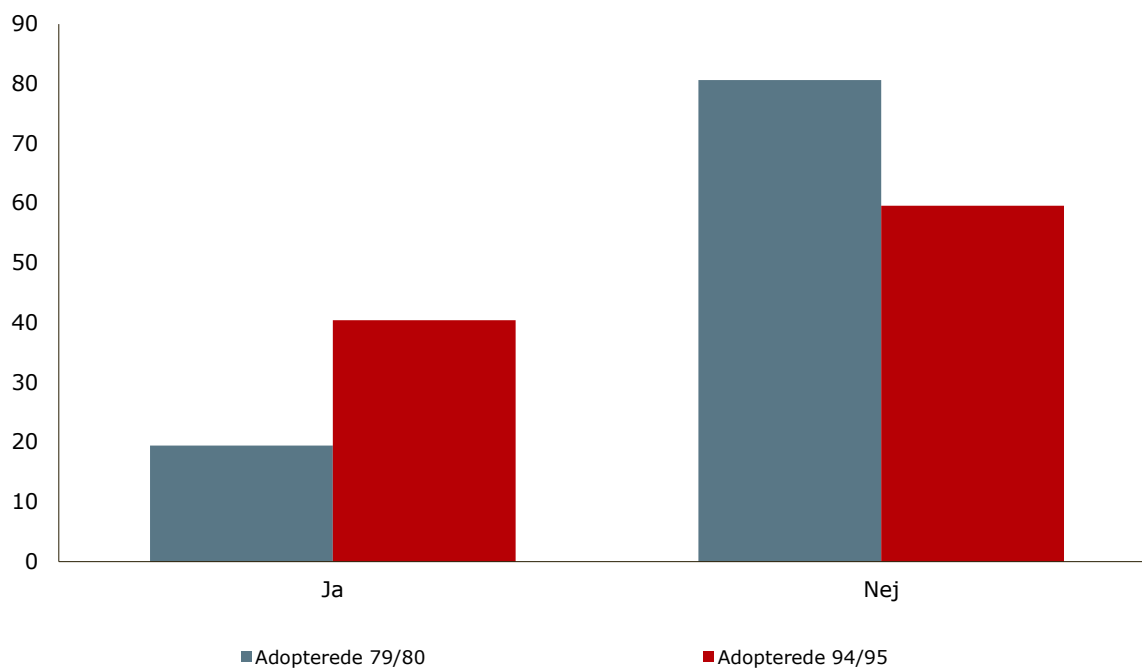
Relation til andre adopterede

De adopterede er blevet bedt om at oplyse, hvorvidt de er med i et netværk med andre adopterede, og i hvilken grad de kan drage nytte af de andre adopteredes tanker om og erfaringer med at være adopteret. Besvarelsene er delt op mellem de adopterede fra henholdsvis 1979-80 og 1994-95, for at se om der er forskel i udbredelsen af, at være med i et netværk for adopterede.

Undersøgelsen viser, at signifikant flere blandt de adopterede fra 1994-95 oplyser, at de er i et netværk med andre adopterede sammenlignet med adopterede fra 1979-80. Det

svarer til 40 procent af de adopterede fra 1994-95, mens 20 procent blandt de adopterede fra 1979-80 oplyser dette, se figur 2.8.

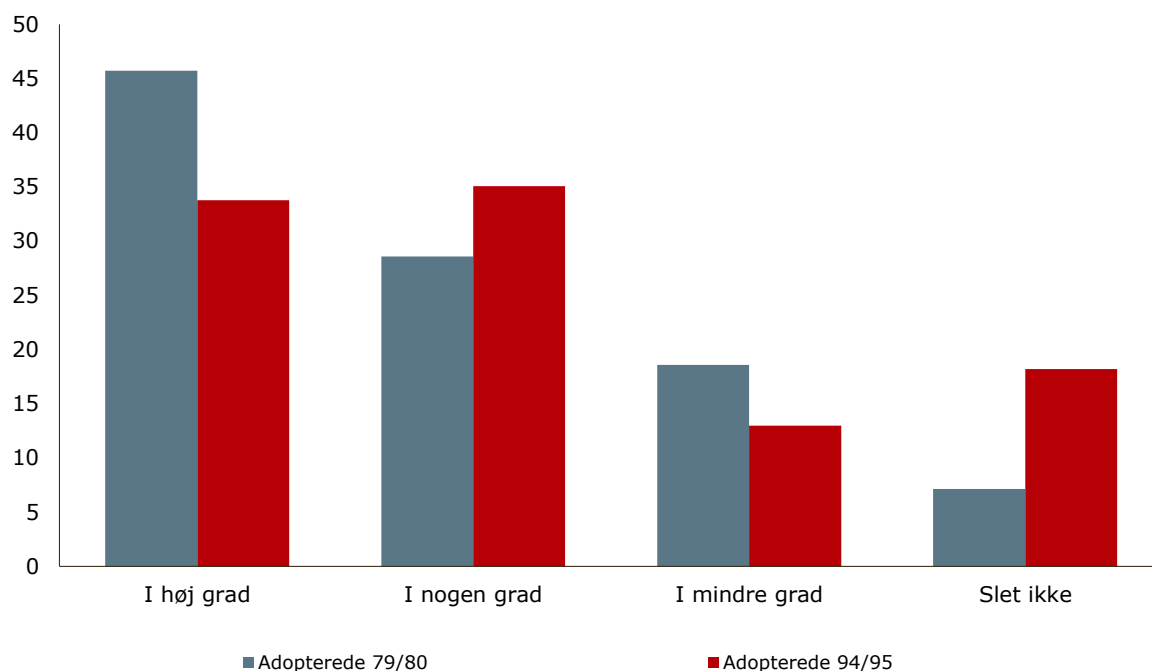
Figur 2.8 Om den adopterede er med i et netværk med andre adopterede (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Signifikant flere blandt de adopterede fra 1994-95 oplyser, at de er i et netværk med andre adopterede ($p < 0,05$).

Blandt de adopterede, der er med i et netværk, oplyser henholdsvis 75 procent af de adopterede fra 1979-80 og 69 procent af de adopterede fra 1994-95, at de kan drage nytte af de andres tanker om og erfaringer med at være adopteret. Forskellen mellem de to årgange er dog ikke signifikant, se figur 2.9.

Figur 2.9 Om den adopterede kan drage nytte af andre adopteredes tanker om og erfaringer med at være adopteret (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har angivet, at de er med i et netværk med andre adopterede, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 224 adopterede. Ingen signifikant forskel mellem de adopterede fra henholdsvis 1979-80 og 1994-95 i forhold til at drage nytte af andres adopteredes tanker og erfaringer med at være adopteret.

To af de adopterede nævner, at de har positive erfaringer med at være i et netværk med andre adopterede. Ifølge de adopterede er det især fællesskabet og den gensidige forståelse for hinandens situation, som de oplever som en væsentlig støtte, og som betyder, at de fortsat opsøger netværket. En af de adopterede nævner, at fællesskabet med de andre adopterede er med til at give mere overskud i hverdagen:

"Det giver så meget, at snakke med andre, når det handler om det, som man selv er i og har oplevet. Jeg har haft rigtig mange samtaler også med dem, der virkelig er modsætninger til mig. Det er jo det, der er spændende. Den rodløshed, som jeg har oplevet, har du også oplevet den? Har du også været hittebarn? Og hvordan har det ellers været for dig at være adopteret? Man ved bare, at når der træder en person ind af døren, så er det måske også en, som har kæmpet med rodløshed – så kom og få et ordentligt knus. Det er en helt unik stemning, som jeg ikke finder andre steder" (Mandlig adopteret, 28 år).

To af de lidt ældre adopterede fortæller, at de ikke er med i et netværk for personer, der er adopteret. Den ene har som barn været medlem af en forening, men er det ikke længere. Hun påpeger, at hun som barn ikke var særlig opmærksom på, at hun var med i en forening, og at hun måske ville have mere gavn af det som teenager eller som voksen. På den anden side har hendes behov for at være sammen med andre adopterede måske ikke været så stort. Den anden af de adopterede fortæller, at han aldrig rigtig har kunnet se formålet med at være i en forening, "bare" fordi man er adopteret og har en bestemt nationalitet:

"Jeg synes aldrig, at jeg har tænkt - "nu løber jeg rundt med en masse andre, der ligner mig". Altså vi legede, som børn nu leger. Måske ville man i virkeligheden have mere effekt af det, hvis man var ældre. Når du bliver teenager, begynder du ligesom at kunne snakke om tingene. Omvendt kan man sige, at man måske på det tidspunkt er blevet så gammel, så man alligevel måske selv kan håndtere det" (Kvindelig adopteret, 36 år).

"Der er såkaldte Korea-klubber, og dem har jeg bevidst valgt fra, fordi at jeg ikke nødvendigvis ser det som en kvalitet, at folk er fra Korea. Jeg vil hellere omgås folk, der godt kan lide at svømme, ligesom jeg selv kan, eller spille fodbold. Jeg synes ikke det der med, at fordi man er fra Korea, så er det interessant at samle sig" (Mandlig adopteret, 38 år).

De adopteredes holdning til adoption

Generelt forholder flertallet af de adopterede sig positivt i forhold til muligheden for at adoptere. Således oplyser så godt som alle de adopterede, 98 procent, at de i nogen eller høj grad synes, at adoption er en god løsning i de situationer, hvor barnet af den ene eller anden grund står uden sine biologiske forældre. Samtidig oplyser 54 procent af de adopterede, at modtagerlandet skal hjælpe det land, som barnet kommer fra i stedet for, se tabel 2.19 og 2.20.

Tabel 2.19 Om den adopterede synes, at adoption er en god løsning i de situationer, hvor barnet af den ene eller anden grund står uden sine biologiske forældre

	Antal	Procent
I høj grad	606	82
I nogen grad	118	16
I mindre grad	11	1
Slet ikke	7	1
I alt	742	100

Tabel 2.20 Skal modtagerlandet hjælpe det land, som barnet kommer fra i stedet for?

	Antal	Procent
I høj grad	97	13
I nogen grad	307	41
I mindre grad	203	27
Slet ikke	135	18
I alt	742	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

45 procent af de adopterede oplyser, at de selv kunne finde på at adoptere. 27 procent oplyser, at de måske kunne finde på at adoptere, mens 16 procent oplyser, at de ikke vil adoptere, se *tabel 2.21*.

Tabel 2.21 Om den adopterede kunne finde på at adoptere et barn

	Antal	Procent
Ja	337	45
Nej	120	16
Måske	200	27
Ved ikke	85	11
I alt	742	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

Hovedparten af de adopterede oplyser, at de synes, der er mange positive sider ved at adoptere, og at de samlet set er tilfredse med, at de i sin tid blevet adopteret. Det svarer til henholdsvis 83 procent og 98 procent af de adopterede, se *tabel 2.22 og 2.23*.

Tabel 2.22 Om den adopterede synes, at der er mange positive sider ved at være adopteret?

	Antal	Procent
I høj grad	321	43
I nogen grad	300	40
I mindre grad	84	11
Slet ikke	37	5
I alt	742	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

Tabel 2.23 Om den adopterede samlet set er tilfreds med, at være blevet adopteret

	Antal	Procent
I høj grad	627	85
I nogen grad	95	13
I mindre grad	13	2
Slet ikke	7	1
I alt	742	100

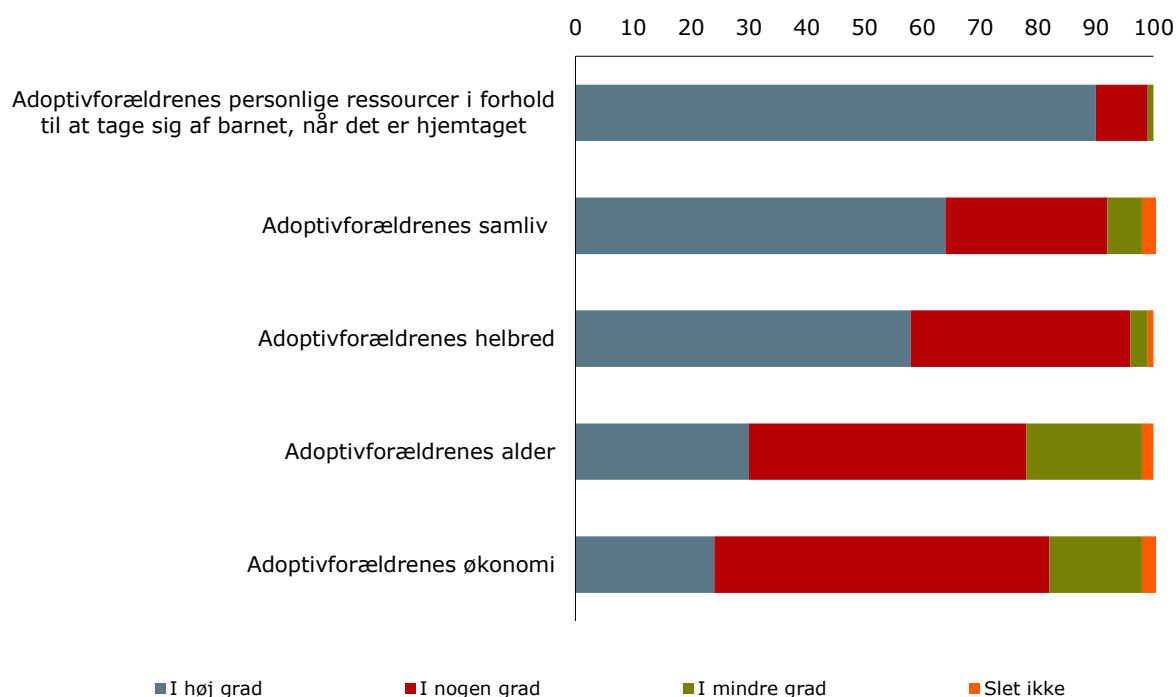
Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

Godkendelsesprocessen

Som led i at belyse holdningen til adoption, er de adopterede blevet bedt om at tage stilling til nogle af de kriterier, som i dag ligger til grund for at blive godkendt som adoptant. De adopterede er således blevet bedt om at oplyse, hvad de generelt synes, at der bør lægges vægt på, når adoptanter ønsker at adoptere.

Undersøgelsen viser, at så godt som alle de adopterede i nogen eller høj grad vægter betydningen af adoptivforældrenes personlige ressourcer i forhold til at tage sig af barnet, når det er hjemtaget. Adoptivforældrenes helbred, samliv og økonomi vægtes ligeledes højt blandt de adopterede. Hertil oplyser henholdsvis 96 procent, 92 procent og 82 procenten af de adopterede i nogen eller høj grad, at disse kriterier har betydning. 78 procent af de adopterede oplyser, at adoptivforældrenes alder i nogen eller i høj grad har en betydning. En femtedel af de adopterede oplyser, at adoptivforældrenes alder i mindre grad eller slet ikke har en betydning i forhold til adoptanter, der ønsker at adoptere, se figur 2.10.

Figur 2.10 Hvilke faktorer den adopterede synes, der generelt bør lægges vægt på, når adoptanter ønsker at adoptere, og som ikke handler om den præcise godkendelse af den adopteredes egne adoptivforældre (Opgjort i procent)

Note: Hver kategori bygger på svar fra 742 adopterede.

I bemærkningsfeltet til spørgsmålet noterer flere af de adopterede, at kravene til adoptivforældre ikke nødvendigvis er meget anderledes end de krav, der stilles til biologiske forældre i forhold til at varetage forældrerollen. Flere af de adopterede nævner betydningen af åbenhed i forhold til de biologiske forældre. Men også at adoptivforældrene ikke må være blinde overfor, at der på visse områder ikke er tale om helt den samme familiesituation, når det drejer sig om adoption:

"For mig er det vigtigt med åbenhed omkring min adoption, og det faktum at jeg er adopteret" (Adopteret).

"Adoptanterne skal være klar over, at der er andre problemstillinger i spil ud over de såkaldte almindelige ting med at få børn" (Adopteret).

"Der skal etableres et tillidsforhold mellem adoptivforældrene og barnet allerede i en tidlig alder. Det er måske lidt mere en selvfølge i forhold til biologiske børn. Åbenhed omkring adoptionen, og de tanker og følelser der kan være forbundet hertil, eksempelvis at man ser anderledes ud, er også vigtigt at huske på" (Adopteret).

3 Oplevelse af åbenhed til den biologiske familie blandt adoptanter og adopterede

Følgende kapitel belyser åbenhed til den biologiske familie blandt både adoptanter og adopterede. De adopterede er blevet bedt om at besvare spørgsmål om viden, kontakt og samvær samt betydningen heraf i forhold til dialogen med adoptivforældrene. Adoptanterne er primært blevet bedt om at besvare spørgsmål om dialogen med deres børn om åbenhed til den biologiske familie. Begrebet åbenhed anvendes som viden om, kontakt til og samvær med den biologiske familie:

- Med viden menes informationer som gennem tiden formidles om den biologiske familie samt årsagen til at adoptionen fandt sted.
- Med kontakt forstås, at der over tid sker en udveksling af eksempelvis fotografier, baggrundsinformationer eller opdateringer i forhold til den biologiske familie. Kontakten indebærer ikke personlige møder.
- Med samvær forstås, at der over tid forekommer personlige møder med den biologiske familie.

Kapitlet handler om følgende:

- Viden blandt adopterede om biologisk familie
- Kontakt blandt adopterede til biologisk familie
- Samvær blandt adopterede med biologisk familie
- Dialog blandt både adoptanter og adopterede om åbenhed i forhold til biologisk familie

Sammenfatning af kapitlets resultater

I forhold til åbenhed over for den biologiske familie viser undersøgelsen overordnet set, at knap halvdelen af de adopterede har viden om deres biologiske familie. De færreste af de adopterede har kontakt til eller samvær med deres biologiske familie. Viden, kontakt eller samvær opfattes overvejende som positiv blandt de adopterede. Hovedparten af de adopterede, der enten har viden om eller oplever kontakt eller samvær, oplyser, at åbenheden omkring den biologiske familie gør det nemmere for dem, at forstå deres situation som adopteret. Generelt oplever de adopterede, at de kan tale åbent med

deres adoptivforældre om de forhold, der rør sig i det daglige omkring kendskabet til den biologiske familie. En tilsvarende stor andel af adoptanterne har samme oplevelse i forhold til at tale med deres børn om den biologiske familie. Resultaterne om viden, kontakt og samvær skal ses i sammenhæng med, at en del af de adopterede kan have været hittebørn, hvilket er nærmere beskrevet i rapportens resumé (kapitel 1). Samtidig skal statistikken ses i lyst af, at adoption som udgangspunkt medfører anonymitet mellem biologisk familie og barnet.

3.1 Viden, kontakt og samvær i forhold til den biologiske familie

De følgende afsnit handler om de adopteredes viden om, kontakt til og samvær med deres biologiske familie. Derudover belyses betydningen af de adopteredes dialog om den biologiske familie med deres adoptivforældre. Forekomsten af viden, kontakt og samvær beskrives samlet for de adopterede fra henholdsvis 1979-80 og 1994-95.

I afsnit 3.1.5 belyses adoptanternes perspektiv på åbenhed især ud fra deres dialog med deres adoptivbørn om den biologiske familie og betydningen heraf².

3.1.1 Viden om den biologiske familie

Med viden menes de informationer, som de adopterede gennem tiden har fået om de biologiske forældre samt årsagen til at adoptionen fandt sted.

43 procent af de adopterede oplyser, at de har oplysninger om deres biologiske familie (321 af de adopterede). Det drejer sig især om oplysninger om, hvorfor de biologiske forældre valgte at bortadoptere deres barn (74 procent), oplysninger om biologiske søskende (50 procent) og oplysninger om de biologiske forældres sociale situation (47 procent), se *tabel 3.1* og *figur 3.1*.

Tabel 3.1 Om den adopterede har oplysninger om sin biologiske familie

	Antal	Procent
Ja	321	43
Nej	421	57
I alt	742	100

² Viden om, kontakt til og samvær med den biologiske familie blandt adoptanter er belyst til i rapporten "Ankestyrelsens undersøgelse af åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebarn" (2014). I rapporten er begrebet åbenhed anvendt på samme måde.

Figur 3.1 Hvilke oplysninger den adopterede har om sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har oplysninger om deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 321 adopterede.

Hvorvidt de adopterede savner oplysninger om deres biologiske familie

Blandt de 421 adopterede (57 procent), som ikke har oplysninger om deres biologiske familie, oplyser 139 adopterede svarende til 39 procent, at de faktisk savner oplysninger om deres biologiske familie, se tabel 3.2.

Tabel 3.2 Om den adopterede savner oplysninger om sin biologiske familie

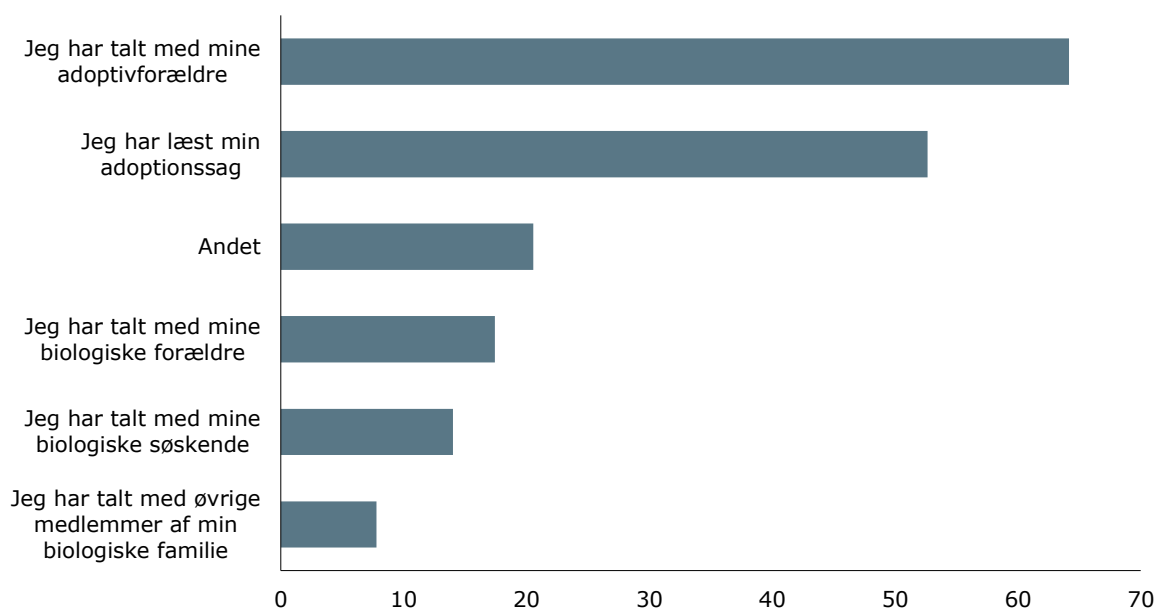
	Antal	Procent
Ja	164	39
Nej	257	61
I alt	421	100

Formidling af oplysningerne om den biologiske familie

De adopterede har fået oplysningerne om deres biologiske familie ved at tale med deres adoptivforældre, hvilket 64 procent af de adopterede oplyser. Godt halvdelen af de

adopterede har indhentet oplysninger om deres biologiske familie ved at læse deres adoptionssag, se figur 3.2.

Figur 3.2 Hvordan den adopterede har fået oplysninger om sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har oplysninger om deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 321 adopterede.

I svarkategorien "Andet" har de adopterede især uddybet deres besvarelse i forhold til betydningen af, at de har talt med deres adoptivforældre, og at de har læst deres adoptionssag.

Betydningen af oplysningerne

70 procent af de adopterede oplyser, at oplysningerne om deres biologiske familie i nogen grad eller i høj grad gør det nemmere for dem at forstå deres situation som adopteret, se tabel 3.3.

Tabel 3.3 Oplever du, at oplysningerne om din biologiske familie gør det nemmere for dig at forstå din situation som adopteret?

	Antal	Procent
I høj grad	147	46
I nogen grad	77	24
I mindre grad	29	9
Slet ikke	68	21
I alt	321	100

72 procent af de adopterede er samlet set tilfredse med de oplysninger, de har fået om deres biologiske familie. 28 procent af de adopterede er således ikke tilfredse, se *tabel 3.4*.

Tabel 3.4 Om den adopterede samlet set er tilfreds med de oplysninger, som han/hun har fået om sin biologiske familie

	Antal	Procent
Ja	231	72
Nej	90	28
I alt	321	100

3.1.2 Kontakten med den biologiske familie

I følgende afsnit anvendes begrebet kontakt som, at der over tid sker en udveksling af eksempelvis fotografier, baggrundsinformationer eller opdateringer mellem den biologiske familie og de adopterede.

Sammenlignet med de adopteredes viden om deres biologiske familie, er der en del færre som har kontakt til deres biologiske familie. I alt 58 adopterede svarende til otte procent oplyser, at de har kontakt til deres biologiske familie, se *tabel 3.5*.

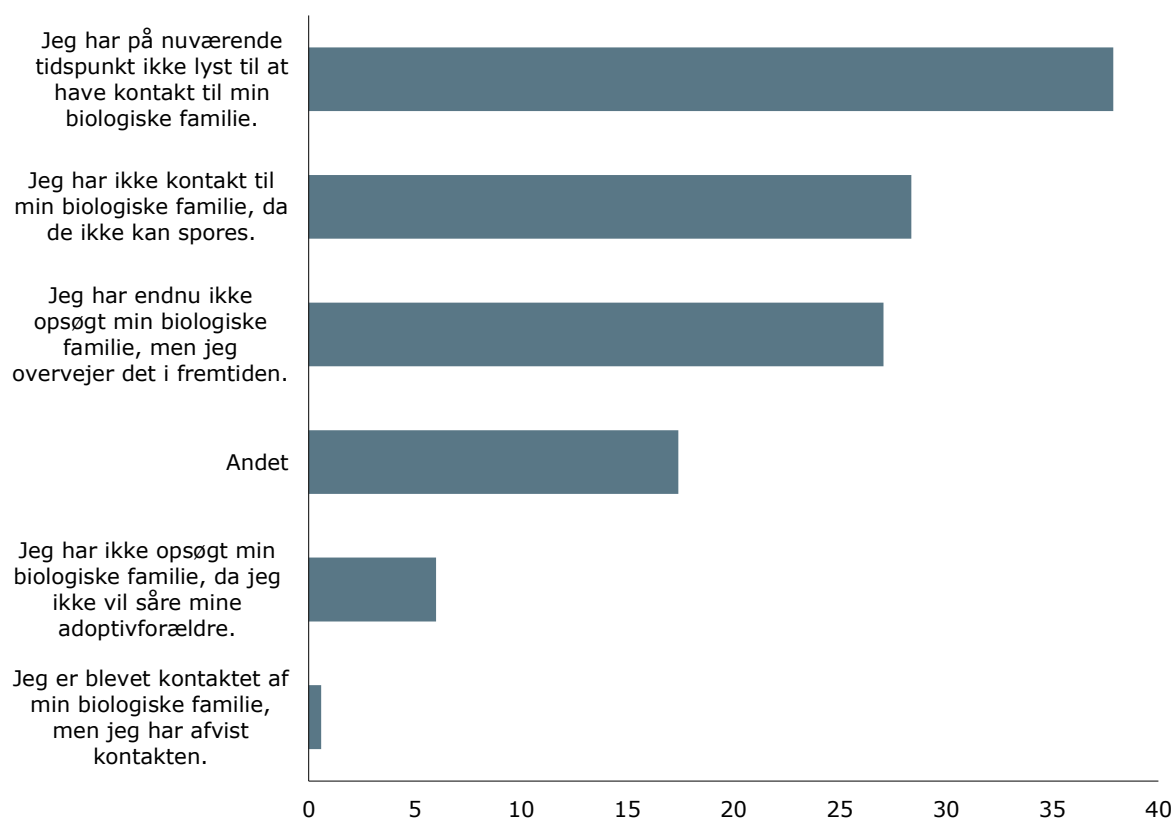
Tabel 3.5 Om den adopterede på nuværende tidspunkt har kontakt til sin biologiske familie

	Antal	Procent
Ja	58	8
Nej	684	92
I alt	742	100

Årsager til hvorfor der ikke er kontakt til den biologiske familie

De adopterede som ikke har kontakt begrundet det især med, at de ikke har lyst til at tage kontakt til deres biologiske familie, hvilket 38 procent af de adopterede oplyser. Henholdsvis 27 procent og 28 procent af de adopterede begrundet, at de ikke har kontakt til deres biologiske familie med, at de enten overvejer det i fremtiden, eller at den biologiske familie ikke kan spores. Seks procent af de adopterede oplyser, at de ikke har kontakt til deres biologiske familie, fordi de ikke ønsker at såre deres adoptivforældre, *se figur 3.3*.

Figur 3.3 Begrundelse for, hvorfor den adopterede ikke har kontakt til sin biologiske familie (Opgjort i procent)

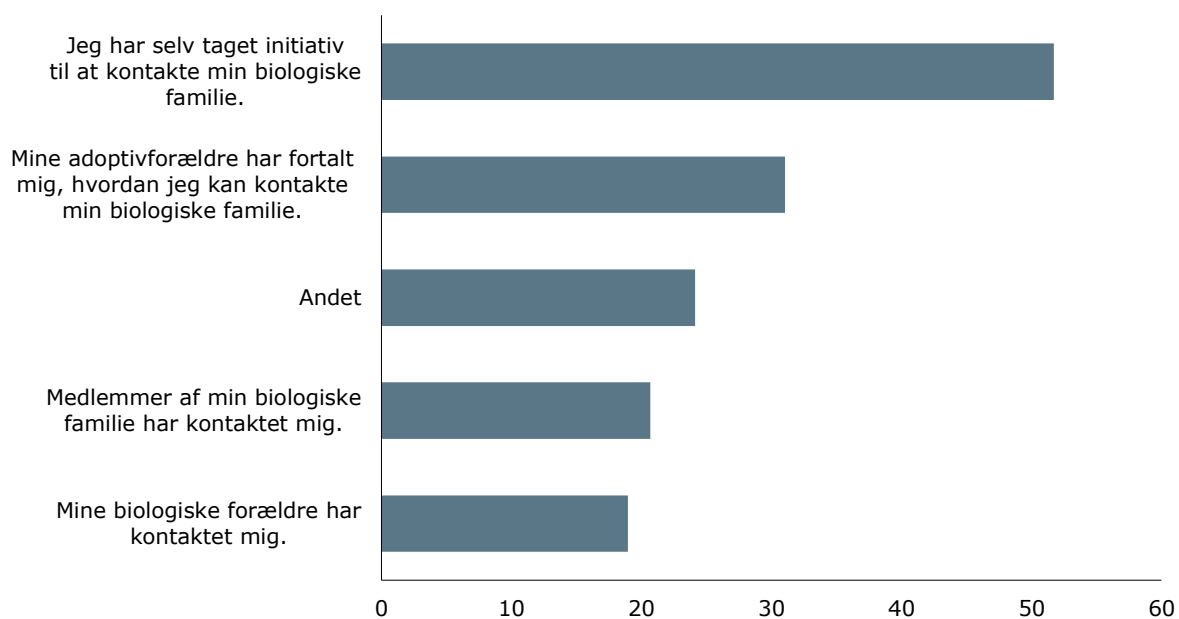

Note: Kun de, som har svaret at de *ikke* har kontakt med deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 684 adopterede.

Hvem der har taget initiativ til at tage kontakt

De adopterede har især selv taget initiativ til at kontakte deres biologiske familie, hvilket 52 procent af de adopterede oplyser, at de har gjort. En tredjedel af de adopterede har opnået kontakt til deres biologiske familie gennem deres adoptivforældre. Ca. en femtedel af de adopterede oplyser, at de enten er blevet kontaktet af deres biologiske forældre (19 procent) eller øvrige medlemmer af deres biologiske familie (21 procent), se figur 3.4.

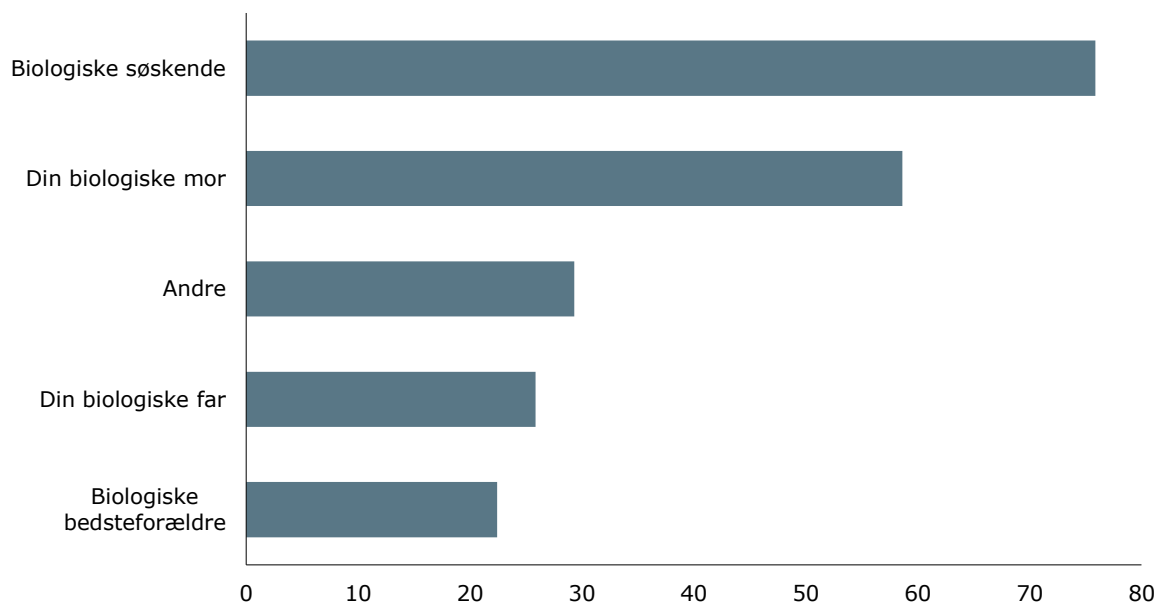
Figur 3.4 Hvordan den adopterede har opnået kontakt til sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har svaret, at de *har* kontakt med deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 58 adopterede.

Hvem der er kontakt til

Det er især den biologiske mor og biologiske søskende, som de adopterede oplyser, at de har opnået kontakt til, hvilket svarer til henholdsvis 59 procent og 76 procent, se figur 3.5.

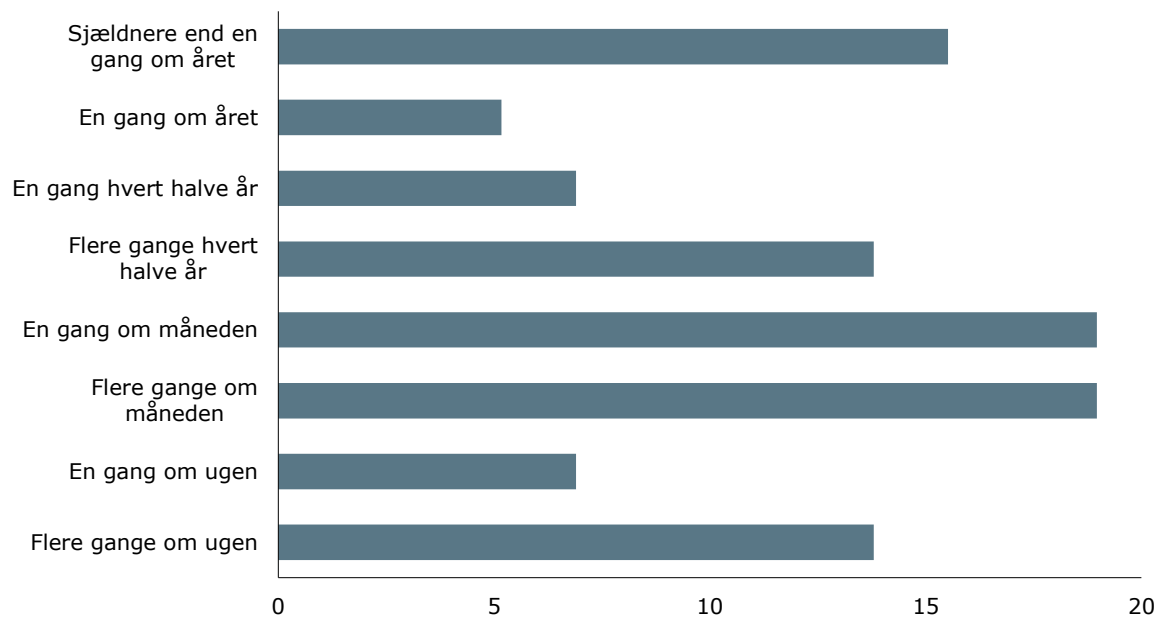
Figur 3.5 Hvem den adopterede har kontakt til i sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har svaret, at de *har* kontakt med deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 58 adopterede.

Hyppigheden af kontakten og hvordan den foregår

19 procent af de adopterede oplyser, at kontakten til den biologiske familie sker en gang om måneden. Lige så stor en andel oplyser, at kontakten til den biologiske familie sker flere gange om måneden. 16 procent har kontakt til deres biologiske familie sjældnere end en gang om året. En mindre del oplyser, at de har kontakt til deres biologiske familie enten flere gange om ugen (14 procent) eller endnu sjældnere, det vil sige flere gange hvert halve år (14 procent), se figur 3.6.

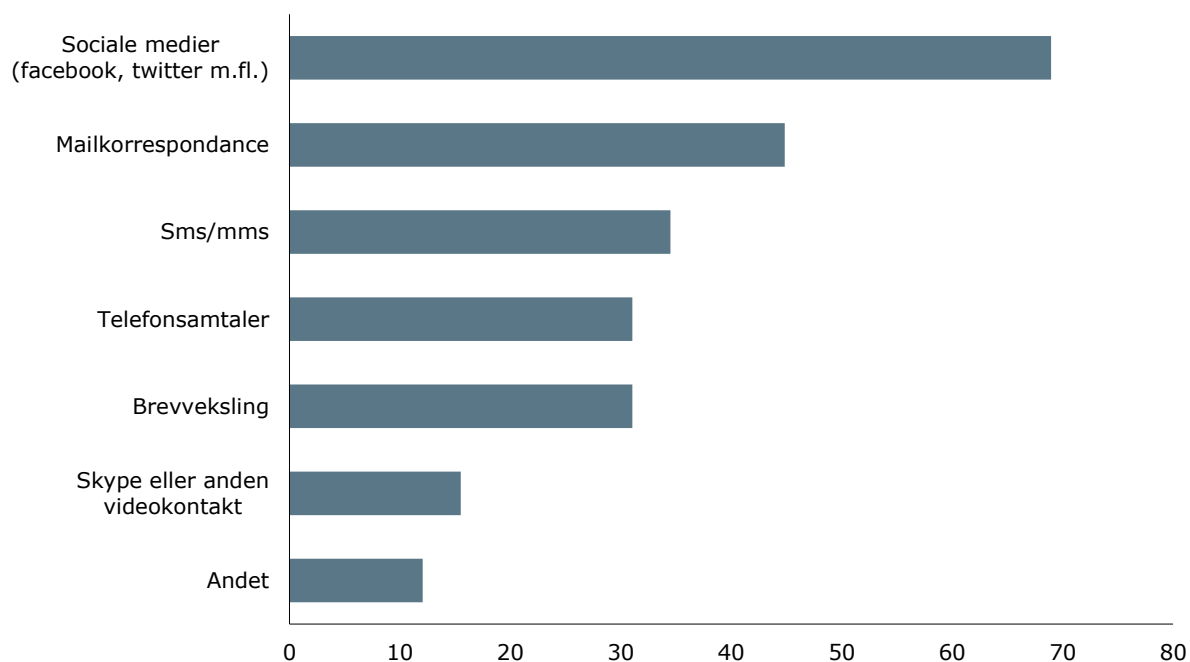
Figur 3.6 Hvor hyppigt den adopterede har kontakt til sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har svaret, at de *har* kontakt med deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 58 adopterede.

Kontakten til den biologiske familie foregår primært via sociale medier såsom facebook, twitter mfl. (69 procent) og via mailkorrespondance (45 procent). Godt en tredjedel af de adopterede benytter sig af brevveksling, telefonsamtaler og sms/mms, se figur 3.7.

Figur 3.7 Hvilken type kontakt den adopterede har til sin biologiske familie (Opgjort i procent)

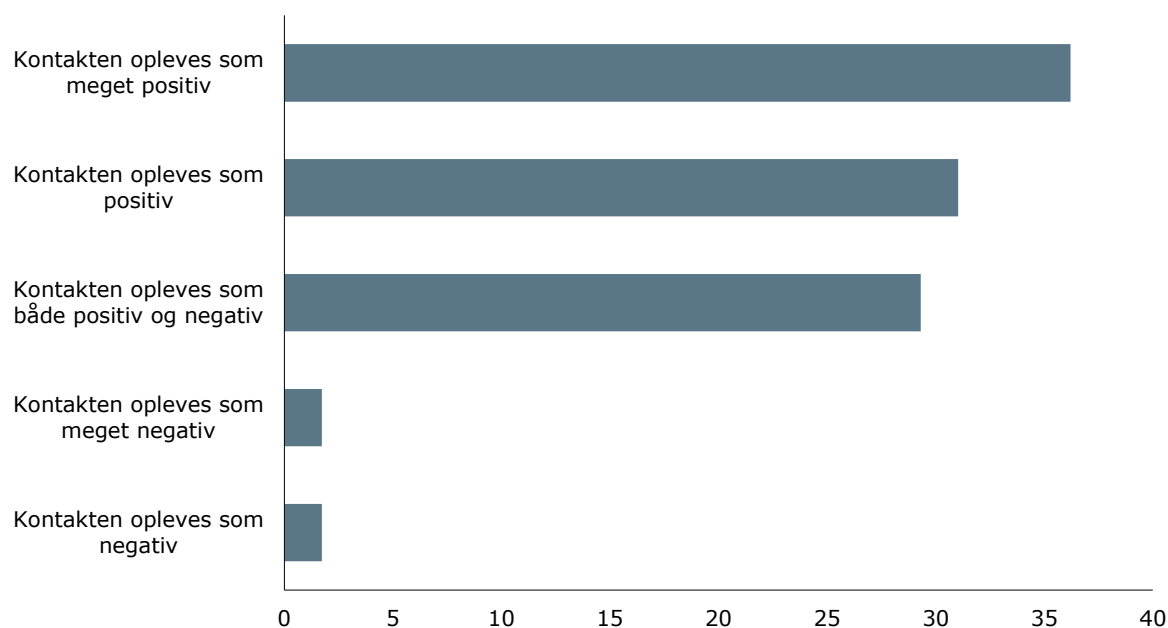

Note: Kun de, som har svaret, at de *har* kontakt med deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 58 adopterede.

Betydningen af kontakten til den biologiske familie

I de fleste tilfælde, 67 procent, oplyser de adopterede, at kontakten opleves som positiv eller meget positiv. Ca. en tredjedel oplyser, at kontakten opleves som både positiv og negativ, mens de færreste af de adopterede karakteriserer kontakten som negativ eller meget negativ, hvilket i begge tilfælde udgør to procent af de adopterede, *se figur 3.8*.

Figur 3.8 Hvordan den adopterede samlet set vil karakterisere kontakten til sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har svaret, at de *har* kontakt med deres biologiske familie, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 58 adopterede.

Flere af de adopterede, der har opnået kontakt til deres biologiske familie beretter, at de først og fremmest oplever, at kontakten er positiv. Men – ifølge en af de adopterede – kan kontakten også være forbundet med blandede følelser, og her er det vigtigt at tænke på sig selv:

”Min oplevelse af kontakten er meget blandet. Selvom jeg er utrolig glad for, at der er kontakt, så er der mange forskellige følelser i spil. Det jeg vil sige til andre adopterede, der opsøger deres biologiske familie er, at de skal være forberedt på hvad som helst, og derfor er det i orden at tænke på sig selv” (Adopteret).

En tilsvarende stor andel, svarende til godt trefjerdedele af de adopterede, oplyser, at kontakten til den biologiske familie i nogen grad eller høj grad gør det nemmere for dem at forstå deres situation som adopteret, se *tabel 3.6*.

Tablet 3.6 Om den adopterede oplever, at kontakten til sin biologiske familie gør det nemmere at forstå sin situation som adopteret

	Antal	Procent
I høj grad	25	43
I nogen grad	18	31
I mindre grad	6	10
Slet ikke	9	16
I alt	58	100

En af de adopterede fortæller, at der er flere årsager til, at han ikke ønsker at opsøge sin biologiske familie. Det skyldes dels, at det rent praktisk virker umuligt at opsøge familien, dels er lysten der heller ikke, fordi – som den adopterede fortæller – så er han en smule nervøs for, hvad han måtte finde frem til, eksempelvis hvis familien er meget fattig:

”Jeg har ikke kontakt, og jeg tror heller ikke, at jeg vil kunne, og jeg har måske heller ikke lyst. Det er en lang historie. Der er nogen, der taler om, kan jeg se i dokumentarprogrammerne ”Spørløs”, at når de selv får børn, så begynder de at synes, at det er interessant med deres egen opvækst. Jeg har ikke børn, og jeg er heller ikke lige på trapperne til at skulle have det. Så det der med, hvor min familie er fra og så videre, har ikke været relevant endnu. Det kan være, at det kommer, det skal jeg ikke kunne afvise. Min søster og jeg blev adopteret samtidig. Den gang var min søster tre år, og hun var i stand til at fortælle, at vores far var død. Det er meget atypisk, at kvinder i Korea opfostrer børn selv, så vi blev anbragt på et børnehjem indtil vi kom til Danmark. I Korea er det mændene, der er registreret som familieoverhoved eller står i telefonbogen, eller hvad der nu måtte være. Derfor kan det blive svært at finde en enlig kvinde. Så der er nogle praktiske forhold som betyder, at jeg ikke har prøvet. Jeg ved heller ikke om, jeg er interesseret. Jeg tror det vil være meget mærkeligt. Jeg kender en anden adopteret, der har opsøgt sin familie. For ham var det sørgeligt at se, hvor fattige familien og landsbyen var” (Mandlig adopteret, 38 år).

3.1.3 Samværet med den biologiske familie

I følgende afsnit anvendes begrebet samvær som, at der over tid forekommer personlige møder mellem den adopterede og den biologiske familie.

Sammenlignet med viden og kontakt er der endnu færre af de adopterede, som har samvær med deres biologiske familie. Det oplyser 33 af de adopterede, hvilket svarer til fire procent, se *tabel 3.7*.

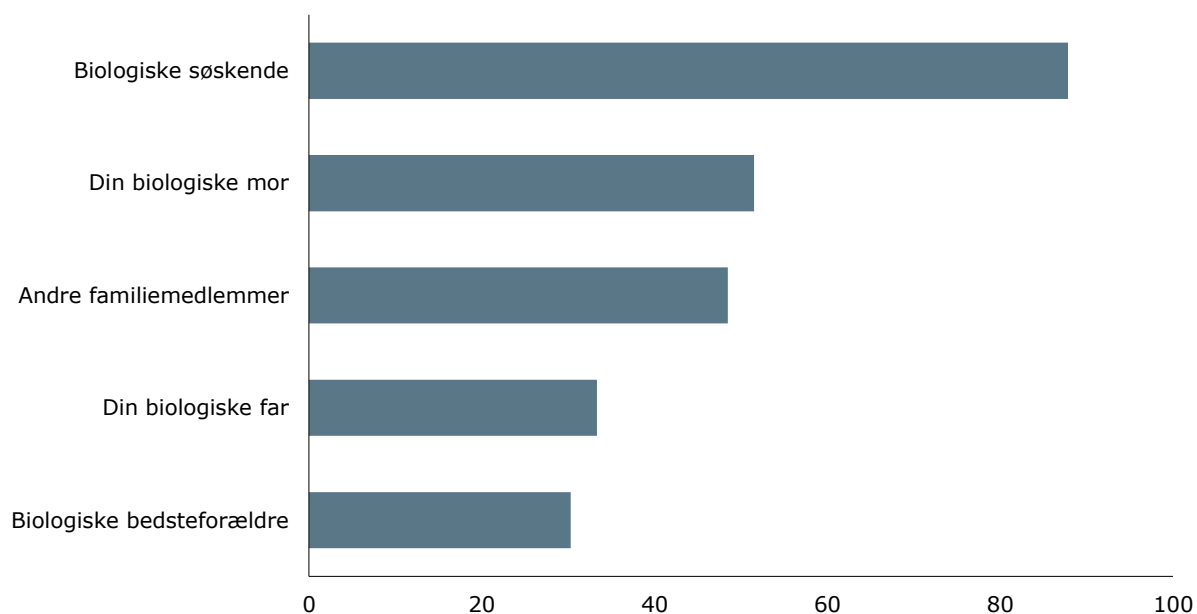
Tabel 3.7 Om den adopterede har samvær med sin biologiske familie i form af personlige møder

	Antal	Procent
Ja	33	4
Nej	709	96
I alt	742	100

Hvem der er samvær med

Samværet med den biologiske familie omfatter især søskende (88 procent), moderen (52 procent) og andre familiemedlemmer (48 procent), se figur 3.9.

Figur 3.9 Hvem den adopterede har samvær med i sin biologiske familie (Opgjort i procent)

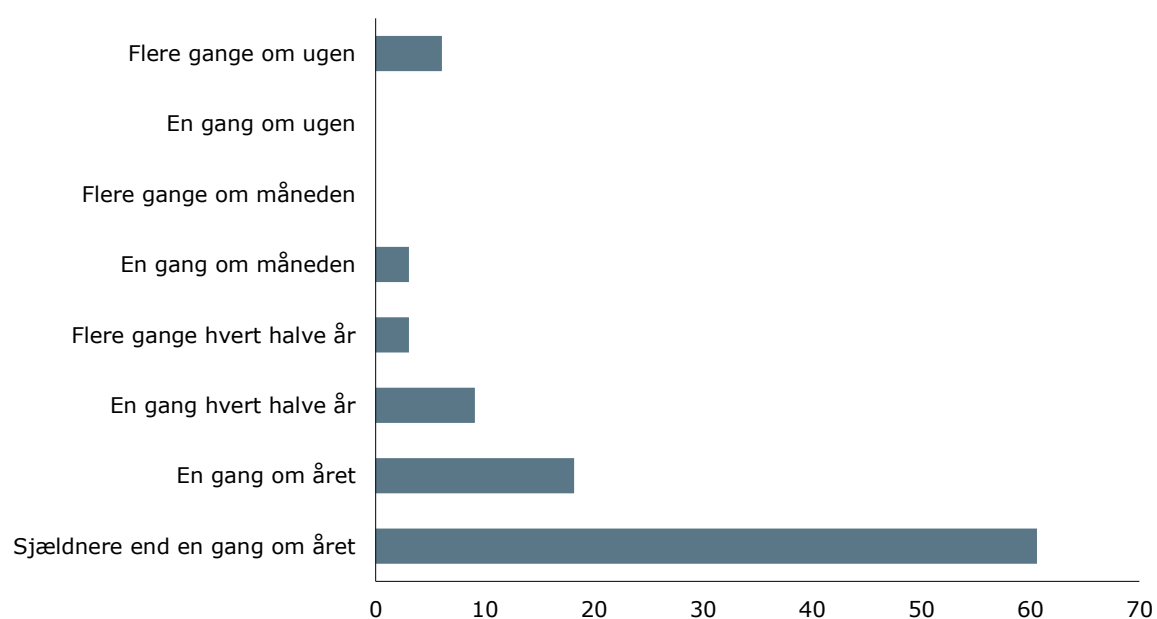

Note: Kun de, som har svaret, at de har samvær med deres biologiske familie i form af personlige møder, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 33 adopterede.

Hyppigheden af samværet

For de fleste, som har samvær med deres biologiske familie, er der samvær mindre end en gang om året (61 procent) eller en gang om året (18 procent), se figur 3.10.

Figur 3.10 Hvor hyppigt den adopterede har samvær med sin biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har svaret, at de har samvær med deres biologiske familie i form af personlige møder, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 33 adopterede.

Hvem der tager initiativ til samværet

Det er især de adopterede selv, der har taget initiativ til samværet med deres biologiske familie, hvilket 97 procent af de adopterede oplyser. I godt halvdelen af tilfældene er det den biologiske familie, der har taget initiativ til samværet, se *tabel 3.8*.

Tabel 3.8 Hvem der normalt tager initiativ til, at samværet med den biologiske familie bliver til noget

	Antal	Procent
Dig selv	32	97
Din biologiske familie	18	55
Dine adoptivforældre	10	30
Andre	2	6
I alt	33	

Note: Adoptanten har kunnet afkrydse en eller flere emner, hvorfor der ikke summeres til 100 %

Betydningen af samværet

28 af de adopterede er i nogen grad eller i høj grad fortsat lige så nysgerrige efter at have samvær med deres biologiske familie, som de var i starten, da de indledte samværet. 5 af de adopterede er i mindre grad eller slet ikke nysgerrige efter at opretholde samværet, se tabel 3.9.

Tabel 3.9 Om den adopterede oplever, at være lige så nysgerrig efter at have samvær med sin biologiske familie som i starten, da samværet blev indledt

	Antal	Procent
I høj grad	17	52
I nogen grad	11	33
I mindre grad	4	12
Slet ikke	1	3
I alt	33	100

26 af de adopterede oplyser, at de i nogen grad eller i høj grad oplever, at samværet med deres biologiske familie gør det nemmere for dem at forstå deres situation som adopteret, se tabel 3.10.

Tabel 3.10 Om den adopterede oplever, at samværet med den biologiske familie gør det nemmere at forstå sin situation som adopteret?

	Antal	Procent
I høj grad	16	48
I nogen grad	10	30
I mindre grad	2	6
Slet ikke	5	15
I alt	33	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent på grund af afrunding.

En af de interviewede adopterede, der har været i stand til at opsøge sin biologiske mor nævner at det først og fremmest har betydet, at hun i højere grad oplever en ro i sin tilværelse:

"De timer, jeg har haft med min mor, er guld værd. Jeg kan slet ikke beskrive, hvor stort det er. Hvad det har gjort ved mig. Det har givet mig en helt anden ro. Jeg har min onkels telefonnummer og sender engang imellem en sms: Jeg savner jer. Det er vigtigt for mig, at jeg kan komme ned igen og forhåbentlig møde flere medlemmer af familien. Jeg har fået noget ro ved

at vise, at jeg har det godt. Og jeg fik fortalt min biologiske mor, at det var det rigtige hun gjorde. Hun skrev et brev, at selvom hun levede i et fattigt land, så var hun enormt glad for, at hun vidste, at hun havde en uddannet datter i Danmark. Man kan sige, at jeg fik fuldført missionen. Det ville jeg ikke undvære for noget som helst” (Kvindelig adopteret, 26 år).

En adopteret, som er hittebarn, nævner, at lysten til at opsøge den biologiske familie helt sikkert er der. Samtidig er han klar over, at det er en tanke, som i praksis kan være svær at udleve:

”Det er klart, at det lægger en dæmper på det, når man ved, at man er hittebarn. Så går noget af lysten fra det, fordi der ikke er det store at gøre godt med. Der er en bunke rodede håndskrevne papirer, der bare ligger hulter til bulter. Der er ikke så meget at gøre godt med dér. Tanken om, at opleve at stå overfor en der ligner mig, kommer og går. Det har den gjort i mange år. Det er ikke lang tid af gangen, jeg tænker over det. Det er især, hvis jeg lige har snakket med en anden, der er adopteret. Jeg giver mig ikke helt lov til at gå videre med tanken, fordi det bare virker helt uoverskueligt og umuligt. Men hvis jeg havde muligheden for det, så ville jeg gøre det” (Mandlig adopteret, 28 år).

3.1.4 Dialog om åbenhed i forhold til den biologiske familie

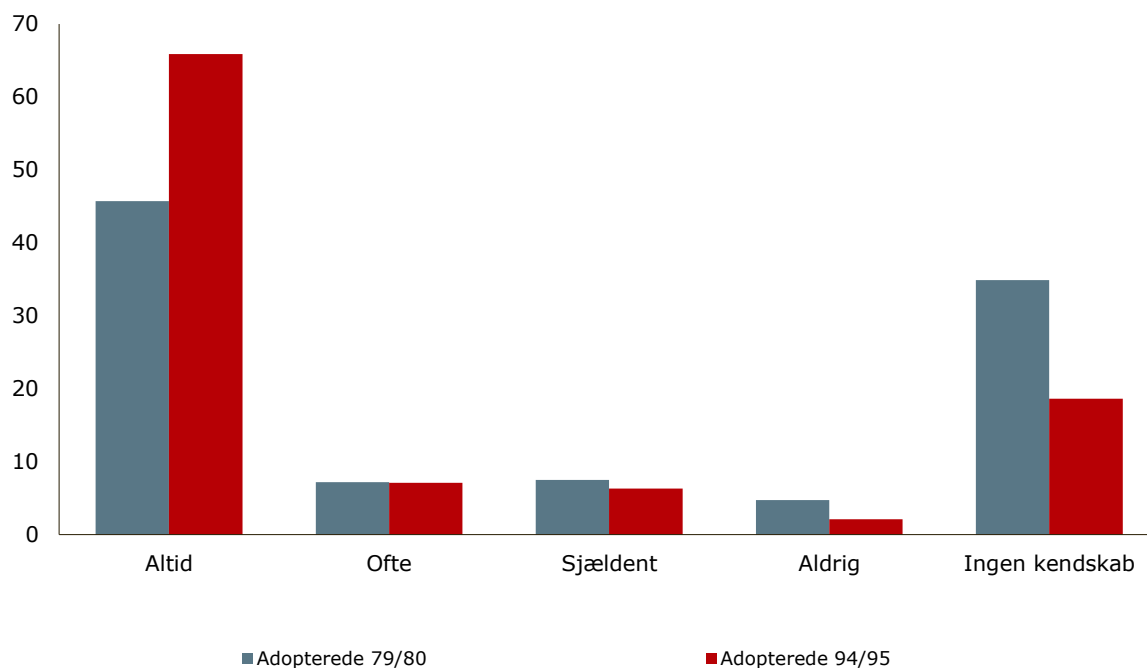
Som afslutning på spørgsmålene om åbenhed er de adopterede blevet bedt om at besvare en række spørgsmål, som vedrører betydningen af kendskabet til den biologiske familie. I den sammenhæng omfatter kendskab enten viden, kontakt eller samvær eller alle tre former for tilknytning til den biologiske familie. De adopterede er opdelt i årgangene 1979-80 og 1994-95 med det formål at se, om der er en forskel mellem de to grupper i forhold til betydningen af kendskabet til den biologiske familie.

Adoptanterne er ligeledes blevet bedt om at besvare en række spørgsmål om betydningen af åbenhed til den biologiske familie. Gruppen af adoptanter fra henholdsvis 1979-80 og 1994-95 beskrives samlet.

Dialogen med adoptivforældrene om den biologiske familie

Der er signifikant flere blandt de adopterede fra 1994-95 end blandt de adopterede fra 1979-80, der oplyser, at de ofte eller altid kan tale åbent med deres adoptivforældre om de forhold, der rører sig i det daglige omkring kendskabet til den biologiske familie. Det svarer til 73 procent blandt de adopterede fra 1994-95 og 53 procent blandt de adopterede fra 1979-80, se figur 3.11.

Figur 3.11 Om den adopterede oplever, at kunne tale åbent med sine adoptivforældre om de forhold, der rører sig i det daglige omkring kendskabet til den biologiske familie (Opgjort i procent)

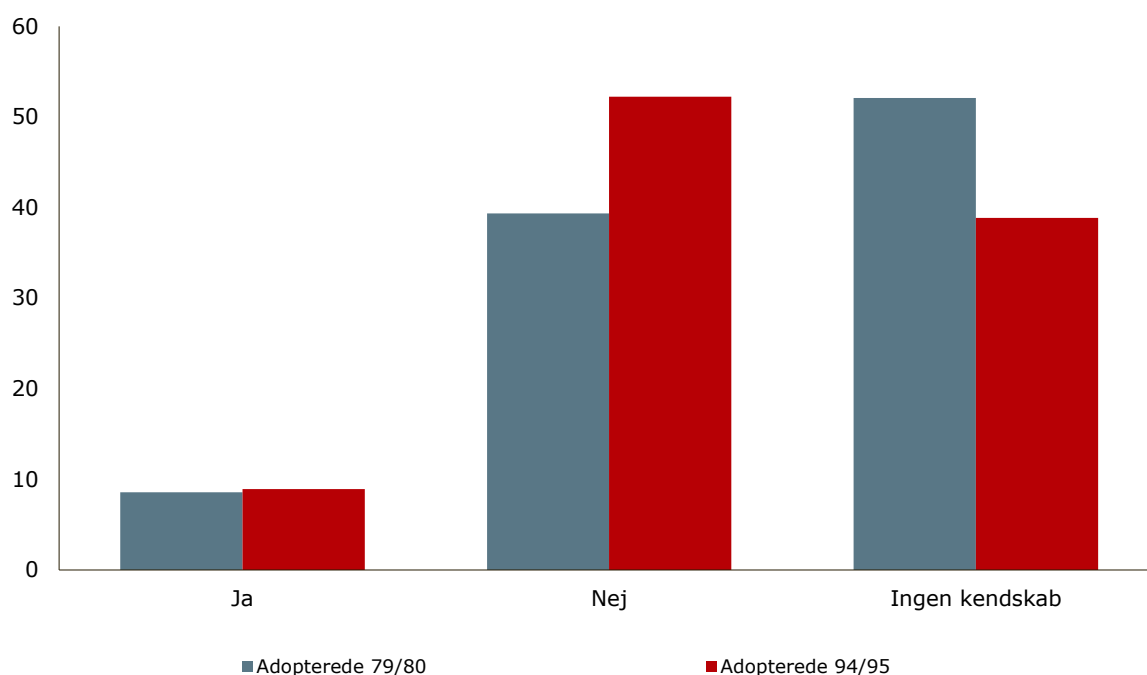

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Signifikant flere blandt de adopterede fra 1994-95 kan tale åbent med deres adoptivforældre om de forhold, der rører sig i det daglige omkring kendskabet til den biologiske familie ($p < 0,05$). Forskellen er signifikant, når den beregnes med og uden svarkategorien 'intet kendskab'.

Betydning af åbenhed for tilknytningen til adoptivforældrene

Tilsvarende er der signifikant flere blandt de adopterede fra 1994-95, der oplyser, at kendskabet til deres biologiske familie *ikke* har betydning for tilknytningen til deres adoptivforældre end blandt de adopterede fra 1979-80. Det oplyser 52 procent af de adopterede fra 1994-95 sammenlignet med 39 procent af de adopterede fra 1979-80, se figur 3.12.

Figur 3.12 Om den adopterede oplever, at kendskabet til den biologiske familie har betydning for tilknytningen til adoptivforældrene (Opgjort i procent)

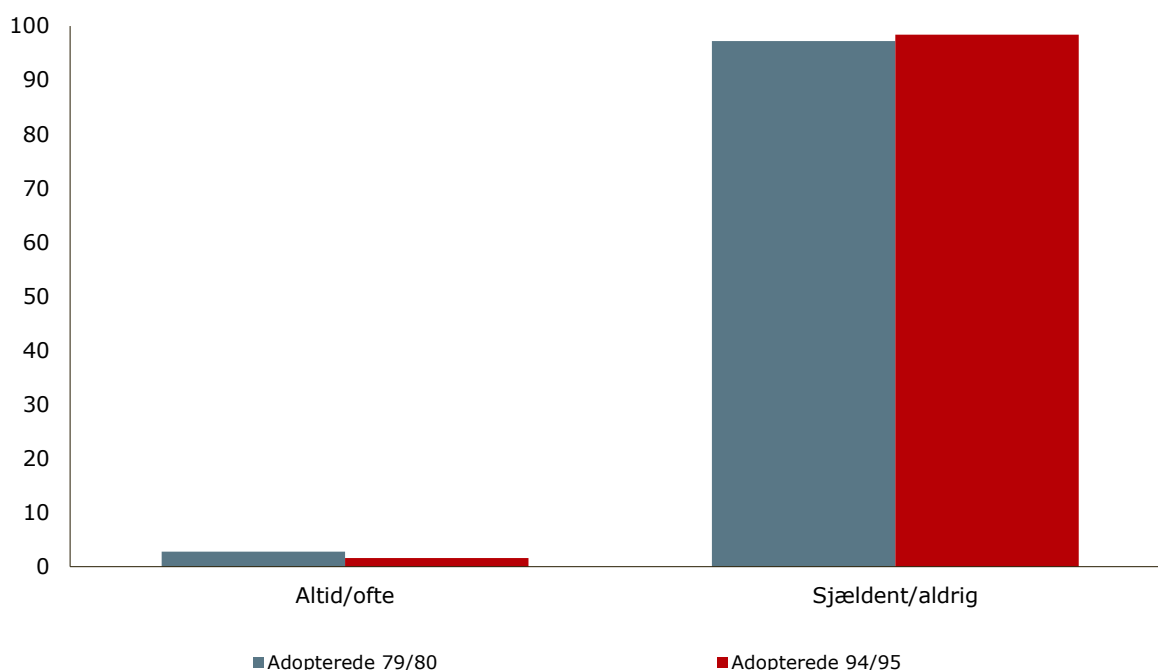

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Signifikant flere adopterede fra 1994-95 oplever ikke, at kendskabet til den biologiske familie har betydning for deres tilknytning til deres biologiske familie ($p < 0,05$). Forskellen er signifikant, når den beregnes med og uden svarkategorien 'intet kendskab'.

Samvittighedsmæssige problemer i forhold til ikke at være hos den biologiske familie

Der er ikke signifikant forskel på de adopterede fra henholdsvis 1979-80 og 1994-95, når de bliver bedt om at oplyse, hvorvidt de har samvittighedsmæssige problemer med, at de ikke er hos deres biologiske familie. Hertil svarer så godt som alle de adopterede fra begge årgange, at de enten aldrig eller sjældent oplever samvittighedsmæssige problemer, se figur 3.13.

Figur 3.13 Om den adopterede oplever, at have samvittighedsmæssige problemer med, ikke at være hos den biologiske familie (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 742 adopterede. Ingen signifikant forskel på de adopterede på tværs af årgangene 1979-80 og 1994-95.

3.1.5 Adoptanternes oplevelse af åbenhed over for barnets biologiske familie

I afsnittene nedenfor beskrives adoptanternes perspektiv på betydningen af deres adoptivbørns kendskab til deres biologiske familie. Resultaterne fra adoptanternes besvarelser beskrives samlet på tværs af årgangene 1979-80 og 1994-95.

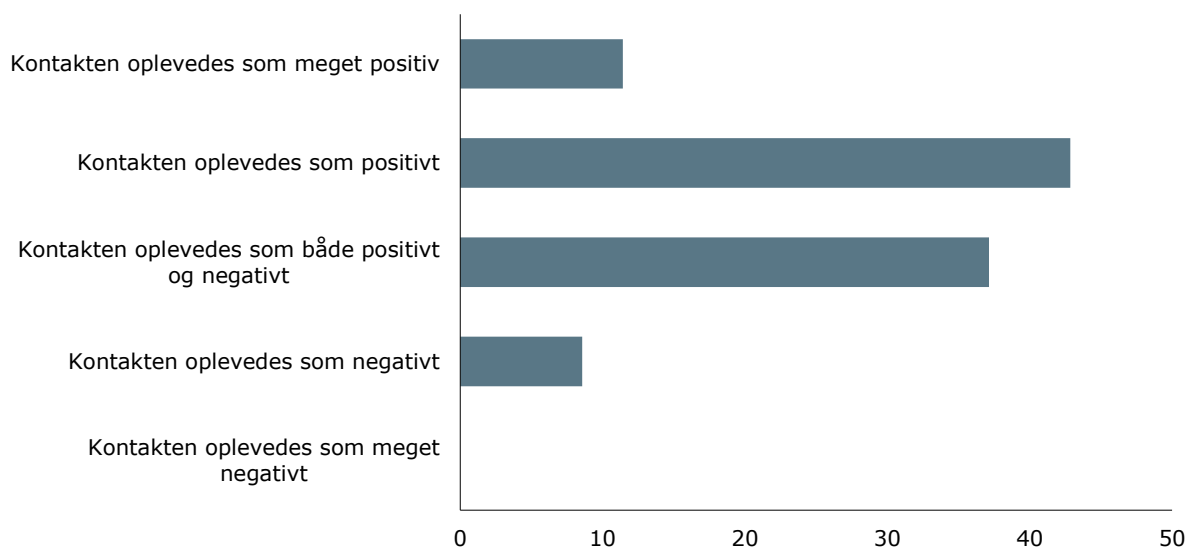
Det er de færreste blandt adoptanterne, der oplyser, at deres adoptivbørn havde kontakt til den biologiske familie, i dette tilfælde de biologiske forældre. Således oplyser blot tre procent af adoptanterne (35 adoptanter), at deres adoptivbarn havde kontakt til sine biologiske forældre, se *tabel 3.11*.

Tabel 3.11 Om adoptivbarnet havde kontakt til sine biologiske forældre

	Antal	Procent
Ja	35	3
Nej	1004	97
I alt	1039	100

Adoptanternes oplevelse af barnets kontakt til de biologiske forældre

54 procent af de 35 adoptanter (19 adoptanter) vil karakterisere deres adoptivbarns kontakt til sine biologiske forældre som positiv eller meget positiv, mens 37 procent af adoptanterne karakteriserer kontakten som både positiv og negativ (13 adoptanter), se figur 3.14.

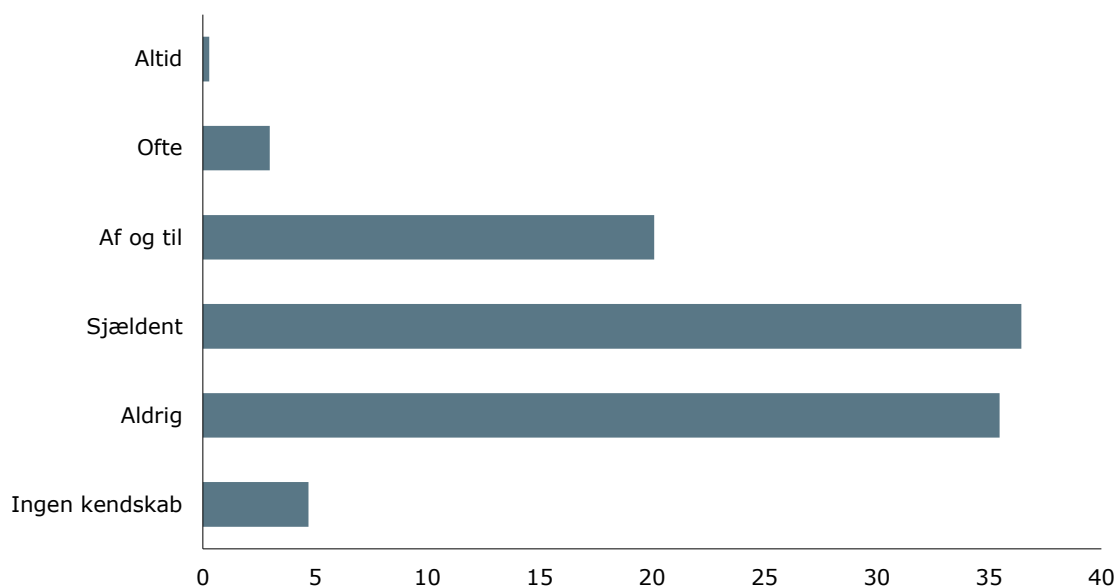
Figur 3.14 Hvordan adoptanten karakteriserede barnets kontakt med sine biologiske forældre (Opgjort i procent)

Note: Kun de, som har angivet, at deres adoptivbarn havde kontakt til sine biologiske forældre, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 35 adoptanter.

Adoptanternes oplevelse af barnets behov for at tale om de biologiske forældre

Samtlige adoptanter i undersøgelsen (1039 adoptanter) er blevet bedt om at oplyse, i hvilket omfang de oplevede, at deres barn havde behov for at tale om sine biologiske forældre i det daglige. Hertil oplyser størstedelen af adoptanterne, 71 procent, at deres adoptivbarn enten aldrig eller sjældent havde behov for at tale med dem om sine biologiske forældre i det daglige, se figur 3.15.

Figur 3.15 Om adoptanten oplevede, at barnet havde behov for at tale med ham/hende om sine biologiske forældre i det daglige (Opgjort i procent)

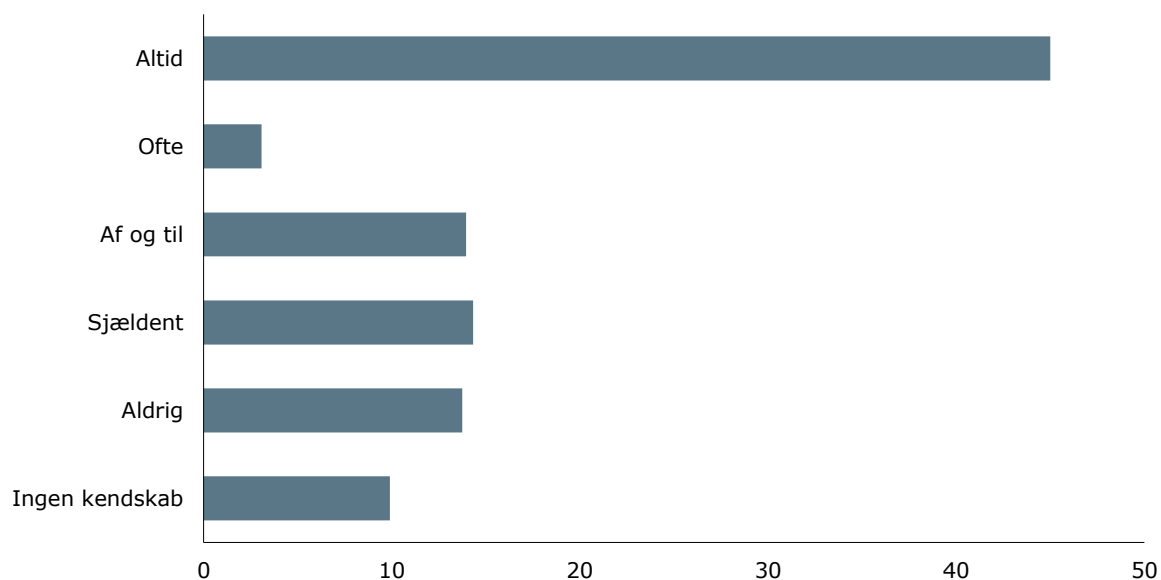

Note: Figuren bygger på svar fra 1039 adoptanter.

Adoptanternes dialog med deres børn om kendskabet til de biologiske forældre

Selvom barnet, ifølge adoptivforældrene, i mindre grad havde behov for at tale om sine biologiske forældre, har adoptivforældrene været åbne for dialog. Sammenlignet med de 71 procent af adoptanterne, der oplyser, at de enten sjældent eller aldrig oplevede, at deres barn havde behov for at tale om sine biologiske forældre, er der en forholdsvis stor andel af adoptanterne, der oplyser, at de talte med deres børn om bekymringer i forhold til kendskabet til de biologiske forældre. Det oplyser 62 procent, at de har gjort enten af og til, ofte eller altid, se figur 3.16.

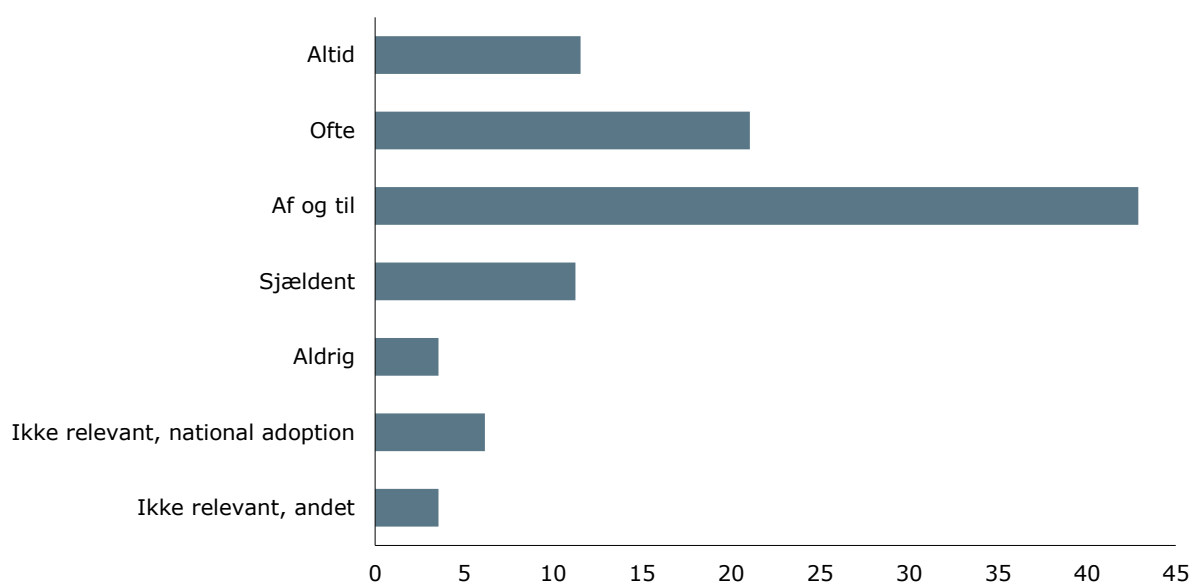
Figur 3.16 Om adoptanten talte med sit barn, hvis der var noget, der bekymrede barnet i forhold til kendskabet til sine biologiske forældre (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 1039 adoptanter.

Tilsvarende har en lige så stor andel af adoptanterne – nemlig 76 procent af adoptanterne – enten af og til, ofte eller altid været opmærksomme på at tale med deres barn om, hvordan det var at vokse op og se anderledes ud end adoptivforældrene, se *figur 3.17*.

Figur 3.17 Om adoptanten talte med sit barn om, hvordan det var at vokse op og se anderledes ud end adoptivforældrene (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 1039 adoptanter.

Godt halvdelen af adoptanterne oplyser, at de talte med andre om deres barns biologiske forældre, se *tabel 3.12*.

Tabel 3.12 Om adoptanten talte med andre om barnets biologiske forældre

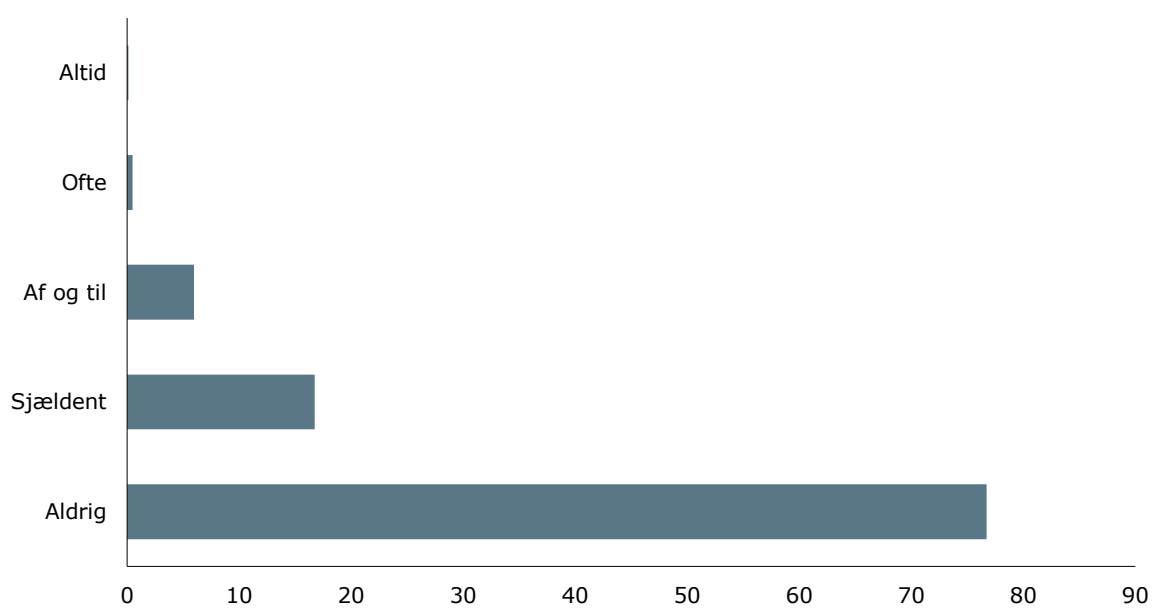
	Antal	Procent
Ja	560	54
Nej	479	46
I alt	1039	100

Note: Tabellen bygger på svar fra 1039 adoptanter.

Samvittighedsmæssige problemer i forhold til kendskabet til de biologiske forældre

Som med de adopterede, hvor så godt som ingen oplyser, at de har samvittighedsmæssige problemer med, at de ikke er hos deres biologiske familie, er det de færreste adoptanter, der oplyser, at de har haft samvittighedsmæssige problemer med, at deres adoptivbarn ikke er hos de biologiske forældre, se *figur 3.18*.

Figur 3.18 Om adoptanten har haft samvittighedsmæssige problemer med, at barnet ikke er hos sine biologiske forældre (Opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 1039 adoptanter.

Indsæt næste kapitel her

Bilag 1 Metode

Ankestyrelsen gennemførte i april og maj 2014 en spørgeskemaundersøgelse og datagrundlaget for denne delundersøgelse er baseret på besvarelser fra dels adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1994-95 eller 1979-80, samt deres voksne adoptivbørn.

Adoptanterne blev kontaktet per brev ved hjælp af oplysninger, som henholdsvis Ankestyrelsens Familieretsafdeling og de adoptionsformidlende organisationer formidlede på forespørgsel og alene til brug i undersøgelsen³. Disse kontaktoplysninger er givet på baggrund af følgende kriterie:

- Dataudtræk på samtlige adoptanter til børn, som blev adopteret i henholdsvis 1979, 1980, 1994 eller 1995.

De adopterede blev kontaktet via deres adoptivforældre. Adoptanterne fik et brev, som de skulle videregive til deres nu voksne adoptivbarn. Denne procedure var valgt, da ikke alle adoptanter har valgt at fortælle deres adoptivbørn, at de er adopteret, og det derfor ville være uetisk at kontakte dem direkte. Denne tilgang er dog heller ikke problemfri, da den kan forårsage et frafald blandt de adopterede, som ikke længere har kontakt til deres adoptivforældre.

³ I Danmark er hverken adoptanter eller adopterede registreret i CPR. Dog med undtagelse af perioden fra 1976 til 1984. I denne periode fik alle udenlandske adopterede et CPR nummer med 10 eller 11 som 7. eller 8. ciffer. I 1984 gav indenrigsministeren tilladelse til, at disse børn kunne få et nyt CPR nummer. Oplysninger om henholdsvis adoptanter og adopterede findes således kun i Ankestyrelsens fysiske registre og hos de adoptionsformidlende organisationer, herunder AC-Børnehjælp og DanAdopt.

I forbindelse med validering af undersøgelsens datagrundlag har der været et frafald af adoptanter på de oprindelige lister fra henholdsvis de formidlende organisationer og Ankestyrelsens Familieretsafdeling i forhold til det antal, som der blev distribueret til. Frafaldet skyldes enten forkerte oplysninger om adoptionstidspunkt eller, at adoptanten var flyttet til en uvis adresse eller død. Desuden viste det sig på et sent tidspunkt, at listen over adoptanter fra 1980 fra den ene adoptionsformidlende organisation desværre var mangelfuld. Forbundet med frafald blandt adoptanterne er der som følge af indsamlingsmetoden også et frafald blandt adopterede. I de tilfælde hvor adoptanterne er blevet skilt er der udsendt spørgeskemaer til begge adoptivforældre. Dette medfører, at populationstallet, som er opgjort i antal adoptivpar og enlige adoptanter, kan være mindre end distributionsantallet, som både omfatter adoptivpar, enlige adoptanter og fraskilte adoptivforældre, der har fået en besvarelse hver.

Spørgeskemaet blev således så vidt det var muligt distribueret til hele populationen og nedenfor fremgår populationsantallet (antallet på de oprindelige lister), distributionsantal, antal besvarelser, svarprocent og konfidensinterval⁴, se *tabel 1*.

Tabel 1 Opgørelse over distributionsantal, besvarelsesantal og svarprocent

Respondentgruppe	Distributionsantal, besvarelsesantal og besvarelsesprocenter
Adoptanter, der hjemtog et eller flere børn i 1979/1980	Population: 1134 (opgjort i adoptivpar og enlige adoptanter) Distributionsantal: 852 (heraf 194 er fraskilte) Antal besvarelser: 516 Svarprocent: 60 procent Konfidensinterval: 3,2
Adoptanter, der hjemtog et eller flere børn i 1994/1995	Population: 858 (opgjort i adoptivpar og enlige adoptanter) Distributionsantal: 975 (heraf 276 er fraskilte) Antal besvarelser: 523 Svarprocent: 54 procent Konfidensinterval: 2,9
Adopterede, der blev adopterede i 1994 eller 1995	Population: 858 Distribueret: 835 Besvaret: 381 Svarprocent: 46 procent

⁴ Udregnet ud fra antallet på de oprindelige lister.

	Konfidensinterval: 3,8
Adopterede, der blev adopterede i 1979 eller 1980	Population: 1134 Distribueret: 748 Besvaret: 361 Svarprocent: 48 procent Konfidensinterval: 4,3

Da der er begrænset oplysninger om populationerne til rådighed er det ikke muligt at lave en bortfaldsanalyse og derved vide, hvorvidt og i hvilken grad stikprøven er skævv. Men vi kan have en formodning om, at indsamlingsmetoden (de adopterede er blevet kontaktet via deres adoptivforældre om deltagelse i undersøgelsen) kan have bidraget til en underrepræsentation af de adopterede, som ingen kontakt har til deres adoptivforældre på besvarelestidspunktet. Men som det ses i ovenstående tabel er der tale om store stikprøvestørrelser og relativt små konfidensintervaller, hvorfor det vurderes, at undersøgelsen med fornævnte forbehold for øje er sigende for populationen med en fejlmargen mellem 2,9 og 4,3 afhængig af respondentgruppen.

1.1 Konstruktion af spørgeskema

Denne delundersøgelse omfattede to spørgeskemaer. Disse var følgende:

- Spørgeskema til adoptanter fra 1979, 1980, 1994 eller 1995
- Spørgeskema til adopterede, der blev adopteret i 1979, 1980, 1994 eller 1995

I spørgeskemaet til adoptanterne indgik der spørgsmål omhandlende deres opfattelse og erfaring med tiden efter hjemtagelsen samt deres behov for professionel støtte og rådgivning efter hjemtagelsen. Hertil kom spørgsmål omhandlende åbenhed i forhold til de adopteredes og adoptanternes indbyrdes dialog herom.

Konstruktionen af spørgsmålene om åbenhed er inspireret af Ankestyrelsens undersøgelse "Åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebarn" (februar 2014). Desuden indgik der spørgsmål omhandlende adoptanternes oplevelser og erfaringer med tiden efter hjemtagelsen samt støttebehov forbundet hermed (disse bliver behandlet i den anden delundersøgelse).

I spørgeskemaet til de adopterede indgik der for det første demografiske spørgsmål omhandlende køn, uddannelse, beskæftigelse og civilstatus (disse afrapporteres i bilag 2). Derudover indgik der spørgsmål omhandlende deres oplevelse af egen trivsel. Disse spørgsmål blev konstrueret på baggrund af faglig sparring med SFI samt på grundlag af 2 pilotbaserede gruppeinterview hver med to voksne adopterede. Spørgsmålene om de adopteredes trivsel er tidligere blevet brugt af SFI i forbindelse med publikationen: Vammen, K.S. & M.N. Christoffersen (2013): Unges selvskade og spiseforstyrrelse: Kan social støtte gøre en forskel? København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Det drejer sig om følgende temaer:

- Fysisk og psykisk helbred
- Selvværd
- Social støtte
- Støtte fra hvem
- Ønske om at komme væk hjemmefra
- Begivenheder
- Mobning
- Familieforhold

Spørgsmålene vedrørende forskelsbehandling er ligeledes udarbejdet af Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) i forbindelse med spørgeskemaet "Børn og Unge i Danmark (2013). Desuden indgik der i spørgeskemaet til de adopterede i lighed med spørgeskemaet til deres adoptivforældre spørgsmål omhandlende åbenhed til den biologiske familie. Herunder de adopteredes viden, kontakt og samvær med deres biologiske familie samt de adopterede og adoptanternes indbyrdes dialog herom. Konstruktionen af disse spørgsmål er inspireret af Ankestyrelsens undersøgelse "Åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebarn" (februar 2014).

Besvarelsene på samtlige spørgsmål, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen (både delundersøgelse 1 og 2), er beskrevet deskriptivt i bilag 3 samlede tabeller.

1.2 Analyser

I forhold til en række af spørgsmålene foretages der i analyserne sammenligninger af de forskellige respondentgruppers besvarelser for at teste, hvorvidt der er en signifikant forskel mellem to gruppers besvarelser. Dette gøres ved hjælp af test af uafhængighed og et signifikansniveau på 5 procent. Det drejer sig om følgende:

- Besvarelser fra adopterede, som blev hjemtaget i henholdsvis 1994-95 og 1979-80, i forhold til spørgsmål omhandlende dialogen med adoptivforældrene om åbenhed til den biologiske familie:
 - Om de adopterede fra henholdsvis 1994-95 og 1979-80 oplever, at kunne tale åbent med sine adoptivforældre om de forhold, der rører sig i det daglige omkring kendskabet til den biologiske familie
 - Om de adopterede fra henholdsvis 1994-95 og 1979-80 oplever, at kendskabet til den biologiske familie har betydning for tilknytningen til adoptivforældrene

- Om de adopterede fra henholdsvis 1994-95 og 1979-80 oplever at have samvittighedsmæssige problemer med ikke at være hos den biologiske familie
- Holdning til oprindelsesland og andre adopterede:
 - Om de adopterede fra henholdsvis 1994-95 og 1979-80 er med i et netværk med andre adopterede
 - Om de adopterede fra henholdsvis 1994-95 og 1979-80 kan drage nytte af andre adopteredes tanker og erfaringer med at være adopteret

Yderligere sammenlignes besvarelserne på en række spørgsmål for respondentgrupperne samlet set for at teste, hvorvidt der er en signifikant sammenhæng mellem besvarelserne på de to spørgsmål på tværs af respondentgrupper. Dette gøres ved hjælp af test af uafhængighed og et signifikansniveau på 5 procent. Dette gælder spørgsmål omhandlende:

- Hvor ofte den adopterede bliver mindet om af andre, at han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt eller negativt.
- Hvor ofte den adopterede tænker på, at han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt.
- Om den adopterede opfatter sig selv som anderledes, fordi han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt eller negativt.
- Om der er tidspunkter i den adopteredes liv, hvor han/hun har følt eller oplevet, at skulle være på en bestemt møde for at tilpasse sig andre personer eller situationer, fordi han/hun er adopteret, og hvorvidt dette er positivt eller negativt.

I spørgeskemaerne indgår en række bemærkningsfelter, hvor respondenterne kan uddybe deres besvarelser. Blandt disse uddybende bemærkninger er der blevet udvalgt nogle, som er blevet citeret i rapporten som eksemplificeringer af, hvad besvarelserne kan bygge på. Bemærkninger fra de adopterede i spørgeskemaet er angivet med eksempelvis "Adopteret".

Yderligere er der i den indledende fase foretaget interview med 4 adopterede – to i starten af 30'erne og to i starten af 20'erne. Interview, som både er blevet brugt i forhold til overvejelser omkring udformningen af spørgeskemaerne og i som eksemplificerende uddybninger i lighed med bemærkningsfelterne i spørgeskemaerne. Citaterne er angivet med eksempelvis "Mandlig adopteret, 28 år".

I analysen tages der en række forbehold, som både udspringer af indsamlingsmetoden og førnævnte bias knyttet til indsamlingsmetoden:

- De adopteredes trivsel i denne undersøgelse sammenholdes ikke med den resterende befolkning i form af en kontrolgruppe.
- Indsamlingsmetoden (de adopterede er blevet kontaktet via deres adoptivforældre om deltagelse i undersøgelsen) kan have bidraget til en underrepræsentation af de adopterede, som ingen kontakt har til deres adoptivforældre på besvarestidspunktet.

I analysen af spørgsmålene omhandlende åbenhed i forhold til de voksne adoptivbørns biologiske forældre trækkes der på begrebsdefinitioner og analyseresultater fra Ankestyrelsens undersøgelse "Åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebarn" (februar 2014).

I analysen af de adopteredes oplevelse af egen trivsel skal det påpeges, at vi ikke anvender en kontrolgruppe og derfor ikke har mulighed for at anskueliggøre, om der er forskel på de adopterede og den øvrige normalpopulation. At det indenfor denne undersøgelses rammer ikke har været muligt at sammenholde besvarelserne til andre grupper i samfundet betyder, at besvarelserne skal tages med forbehold.

Der foreligger mulighed for at gøre brug af en kontrolgruppe på et senere tidspunkt ved inddragelse af SFI's populationsdatabase (Danmarks Statistik), hvor der er en stratificeret kontrolgruppe på 3000 personer født i 1984. Disse blev interviewet som 25-årige i 2008, hvor der blev anvendt de samme spørgsmålsbatterier, som denne undersøgelse gør brug af.

Bilag 2 Fakta om undersøgelsens adopterede

I forbindelse med at udfylde et af spørgeskemaerne til undersøgelsen er adoptanterne fra 2011/12, de voksne adoptivbørn og personer på venteliste til adoption i 2011 eller 2012 blevet bedt om at besvare en række demografiske spørgsmål. De demografiske spørgsmål omhandler køn, uddannelse, beskæftigelse og civilstatus samt alder for de adopteredes vedkommende. Alle er bedt besvaret ud fra, hvad der var gældende på undersøgelsestidspunktet.

Denne rapport bygger på svar fra 742 voksne adoptivbørn.

2.1.1 Kort karakteristik af undersøgelsens deltagere

Køn og alder

Størstedelen af besvarelserne kommer fra kvindelige adopterede. 66 procent af besvarelserne er fra kvinder og 34 procent besvarelser er fra mænd, *se tabel 1*.

Tabel 1 Den adopteredes køn

	Antal	Procent
Mand	252	34
Kvinde	490	66
I alt	742	100

De adopteredes fødselsår varierer, men centrerer sig om to forskellige perioder. 43 procent blev født i perioden 1978-80 og 42 procent blev født i perioden 1993-95, *se tabel 2*.

Tabel 2 Den adopteredes fødselsår

	Antal	Procent
1975	6	1
1976	16	2
1977	23	3
1978	78	11
1979	161	22

1980	74	10
1981	0	0
1982	0	0
1983	0	0
1984	0	0
1985	1	0
1986	1	0
1987	1	0
1988	4	1
1989	9	1
1990	10	1
1991	12	2
1992	32	4
1993	86	12
1994	165	22
1995	60	8
Før 1975	3	0
I alt	742	100

Størstedelen af de adopterede blev adopteret indenfor deres første leveår, dette er gældende for 62 procent. 18 procent blev adopteret, da de var fyldt ét år. Den der var ældst ved adoptionstidspunktet, var fyldt 9 år, *se tabel 3*.

Tabel 3 Den adopteredes alder ved adoptionstidspunktet

	Antal	Procent
0	462	62
1	135	18
2	69	9
3	38	5
4	17	2

5	9	1
6	5	1
7	1	0
8	5	1
9	1	0
10	0	0
11	0	0
12	0	0
13	0	0
14	0	0
15	0	0
16	0	0
17	0	0
I alt	742	100

60 besvarelser kommer fra nationalt adopterede, se *tabel 4*.

Tabel 4 National adoption

	Antal	Procent
Ja	60	100
Nej	0	0
I alt	60	100

Familiære forhold

Mange af de voksne adoptivbørn, svarende til 69 procent, er vokset op med søskende, der også er adopteret. 17 procent er vokset op som enebarn og 15 procent er vokset op med søskende, som ikke er adopteret. 5 procent er vokset op med biologiske søskende, se *tabel 5*.

Table 5 Om den adopterede er vokset op som enebarn eller med søskende (Flere afkrydsningsmuligheder)

	Antal	Procent
Som enebarn	129	17
Med søskende, der er adopteret	514	69
Med søskende, der ikke er adopteret	110	15
Med biologiske søskende	39	5
Andet	14	2
I alt	742	

Kilde: Da der er flere afkrydsningsmuligheder, er det ikke muligt at summe til 100 procent

Blandt de adopterede er 20 procent gift eller i registreret partnerskab og 20 procent er samlevende, se *table 6*.

Table 6 Om den adopterede er enlig, gift/i registreret partnerskab eller samlevende

	Antal	Procent
Gift / i registreret partnerskab	150	20
Samlevende	149	20
Nej	443	60
I alt	742	100

Halvdelen, 54 procent, af de adopterede kommer fast sammen med en kæreste eller ven, 41 procent gør ikke dette, se *table 7*.

Table 7 Om den adopterede har en kæreste eller ven som han/hun kommer fast sammen med

	Antal	Procent
Ja	404	54
Nej	305	41
Ved ikke	33	4
I alt	742	100

En tredjedel, svarende til 31 procent, af de adopterede har selv fået børn, se *table 8*.

Tabel 8 Om den adopterede og/eller dennes partner har børn

	Antal	Procent
Ja	228	31
Nej	514	69
I alt	742	100

Heraf har langt størstedelen, 95 procent, fået biologiske børn, men 11 procent har også fået pap/bonus-børn, se tabel 9.

Tabel 9 Om den adopteredes børn er biologiske, adopterede eller andet (Flere afkrydsningsmuligheder)

	Antal	Procent
Biologiske børn	216	95
Adopterede børn	2	1
Papbørn/bonus-børn	25	11
Andet	3	1
Besvarelser i alt	228	

Kilde: Da der er flere afkrydsningsmuligheder, er det ikke muligt at summe til 100 procent

Uddannelsesniveau og beskæftigelse

De adopteredes uddannelsesniveau varierer. 17 procent har en lang videregående uddannelse, 21 procent har en mellemlang videregående uddannelse og 10 procent har en kort videregående uddannelse. 30 procent har en studentereksamen og 11 procent har en lærlinge-elev uddannelse.

Tabel 10 Den adopteredes uddannelsesniveau ud over skoleuddannelsen, afsluttet eller igangværende

	Antal	Procent
Studentereksamen	225	30
Specialarbejderuddannelse	0	0
Lærlinge – elev – uddannelse	80	11

Anden faglig uddannelse af mindst 12 måneders varighed	15	2
Kort videregående uddannelse (under 3 år)	71	10
Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)	156	21
Lang videregående uddannelse (over 4 år)	124	17
Anden erhvervsuddannelse	29	4
Ingen erhvervsuddannelse	42	6
I alt	742	100

29 procent af de adopterede er studerende, 3 procent er skoleelever og 8 procent er lærlinge eller elever, hvilket hænger sammen med, at halvdelen af de adopterede er født i perioden 1990-95. Derudover er 38 procent lønmodtagere på fuld tid. 12 procent er udenfor arbejdsstyrken, enten midlertidigt/permanent eller frivilligt/ufrivilligt.

Tabel 11 Den adopteredes hovedbeskæftigelse

	Antal	Procent
Skoleelev (uden løn)	21	3
Studerende (uden løn)	213	29
Som lærling eller elev (med løn)	60	8
Værnepligtig	0	0
Lønmodtager på deltid inkl. flexjob(10-29 timer pr. uge)	42	6
Lønmodtager på fuld tid inkl. flexjob (30 timer eller mere pr. uge)	282	38
Lønmodtager på mindre end deltid (mindre end 10 timer pr. uge)	9	1
Lønmodtager men midlertidig fraværende pga. sygdom og lignende	2	0
Lønmodtager men midlertidigt fraværende pga. barsels, forældre eller uddannelsesorlov fra arbejdet	20	3
Selvstændig (30 timer eller mere pr. uge)	11	1
Selvstændig på deltid (10-29 timer pr. uge)	6	1
Medhjælpende ægtefælle	1	0
Arbejdsløs på dagpenge (herunder orlov, sygemeldt, aktivering, forrevalidering og støttet beskæftigelse fra arbejdsløshed)	19	3
Arbejdsløs på kontanthjælp (herunder orlov, sygemeldt, forrevalidering, aktivering og støttet beskæftigelse fra arbejdsløshed)	25	3

Førtidspension	18	2
Husmoder/hjemmegående	3	0
Andet udenfor arbejdsstyrken (fx revalidering, hjemvendt fra udlandet)	10	1
I alt	742	100

Indsæt næste bilag her